

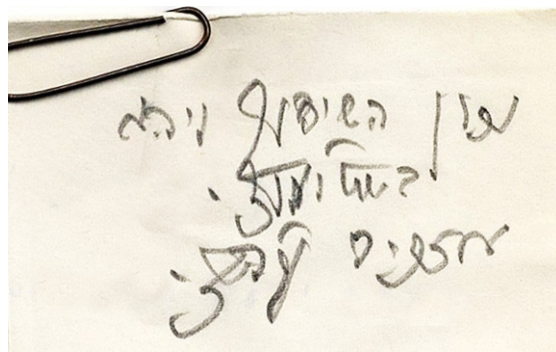
מזכרת

משמחת נישואין

של

שמואל ונחמה לאה שיחיו

ברוק

יו"ד סיון, ה'תשפ"ו
קליוולאנד, אהי"א

ב"ה.

פתח דבר

אנו מודים לה' על כל הטוב אשר גמלנו ובחסדו הגדול זיכנו בנישואי צאצאינו, החתן התמים **שמואל**, והכלה המהוללה מרת **נחמה לאה** שיחיו.

התודה והברכה לכל קרובי המשפחה, ידידים ומכירים, שהואילו לבוא לשמוח אתנו ביום שמחת לבבנו, ולברך את החתן והכלה שיחיו, ואותנו כולנו, בברכת מזל טוב וחיים מאושרים בגשמיות וברוחניות.

בשמחה ובטוב לבב הננו בזה לכבד את המשתתפים בשמחתנו – על יסוד הנהגת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע בחתונת כ"ק אדמו"ר והרבנית הצדקנית מרת חי' מושקא זי"ע – בתשורה מיוחדת:

(א) עלי' ההגהה על חלק משיחות חג השבועות, ה'תשל"ח: הגהה ראשונה; הגהה שני'; הגהה עבור חוברת הפרדס (חלק מהצילומים הוקטנו מגדלם המקורי). בהקדמות "מבוא" ויאיר נתיב בדרך אפשר.

(ב) מכתבים ומענות מכ"ק אדמו"ר: 1) לסבתא של הכלה מרת דוואניע שתחי' אלעווסקי. 2) למארגנות מחלקת נשים צעירות שזה מקרוב חגגו שמחות כלולותיהן 3) לסב הכלה הרה"ת ר' יהודא ליב ע"ה אלעווסקי.

(ג) שני מכתבים שכתב סב הכלה לאה"ק בתקופה הראשונה לבואו לחצרות קדשינו.

(ד) חלק מיומן מתשכ"ב כשסב הכלה נהג המכוננית עם כ"ק אדמו"ר לאוהל.

הא-ל הטוב, הוא יתברך, יברך אתכם ואותנו, בתוך כלל אחינו בני"י יחיו, בברכות מאליפות מנפש ועד בשר, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו בקרוב ממש.

מוקיריהם ומכבדיהם

משפחת גרינברג

משפחת ברוק

יו"ד סיון, ה'תשפ"ו

קליוולאנד, אהי"א

ב"ה.

מבוא

מובא ב"היום יום" – ג שבט:

"תורה אור נדפס לראשונה בשנת תקצ"ז .. הצמח צדק במכתבו מיום ג' שבט תקצ"ז כותב: "ספר תורה אור הנדפס עתה .. בו מאמרים רוב הדרושים שמשנת תקנ"ו עד סוף תקע"ב, אשר הרבה מהם שם רבינו ז"ל בעצמו עין עיונו עליהם והגיהם, והסמיכה דעתו הקדושה להביאם לבית הדפוס .. בשנת תר"ח נדפס ח"ב בזיטאמיר ובשינוי השם "לקוטי תורה"."

זכינו גם אנו, אשר בדורנו שם כ"ק אדמו"ר ז"ע בעצמו עין עיונו עליהם – מאמרי דא"ח ושיחות קודש – והגיהם, והסמיכה דעתו הקדושה להביאם לבית הדפוס. ואלו דברי ימי ה'הגהות' בדור השביעי, בקיצור גדול:

כבר בשנה הראשונה לעלותו על כס הנשיאות, בו השמיע שיחות קודשו בעת ההתוועדויות, היו יוצאים לאור 'הנחות' מהשיחות, שנרשמו על ידי השומעים סמוך לאמירתן, ובראשם ה'חזור' הרה"ת ר' יואל כהן. ברובם, לא הוגהו שיחות אלו ע"י כ"ק אדמו"ר.

בשנים שלאחמ"כ, תבע רבינו מאוד ועורר ע"ד הליכה לבתי כנסיות ובתי מדרשות ברחבי העיר ניו יורק, לחזור שם דא"ח ושיחות קודש. ולשם כך, החלו אנ"ש והת' להכין חוברות עם נקודות קצרות מהמדובר בעת ההתוועדויות, שכללו מאמרים ושיחות קודש וכן מכתבים משנים עברו, והכניסו זאת אל הקודש פנימה, בבקשה שיואיל רבינו להגיהם בכדי שיהי' מן המוכן עבור ההולכים לקיים רצונו הק'. לאחר שהסכימה דעתו הק' החלו להופיע בשנת ה'תשי"ח מידי שבוע קונטרסים בשם 'תוכן ענינים בדא"ח לחזור בהבתי כנסיות'.

מקונטרסים אלו, נדפסו ב' הכרכים הראשונים של 'לקוטי שיחות', על ידי צעירי אגודת חב"ד המרכזית בשנת ה'תשכ"ב, ובין העוסקים בכך במסירה ונתינה, הי' סב הכלה, הרה"ת ר' יהודא לייב אלעווסקי ע"ה.

בשנת ה'תשכ"ג – שנת הק"ן להסתלקות כ"ק אדמו"ר הזקן נ"ע, היתה התעוררות מחודשת להפצת השיחות, וזכינו להמשך הגהת השיחות שנדפסו בקונטרסים כנ"ל, והם שאוגדו בב' הכרכים הנוספים של 'לקוטי שיחות', כרך ג' וכרך ד' שי"ל בשנת ה'תשכ"ד.

בשנת ה'תשכ"ה, לאחר הסתלקות הרבנית הצדקנית מרת חנה ע"ה בש"ק ו' תשרי, החל רבינו להתוועד מידי שבת בשבתו, ובהמשך לזה, ההתוועדויות מש"פ נח ועד ש"פ וישלח הוגהו על ידו בשעתו, ונדפסו (לאח"ז) בהוספות ללקו"ש כרך ה'.

בשנת ה'תשכ"ט הגי' רבינו כשבעה 'ליקוטים', שנערכו על יסוד שיחות שנאמרו בשנים שלפני זה, והחל משנת ה'תש"ל ואילך (מלבד ה'תשל"ב וה'תשל"ה) זכינו להגהה של 'ליקוטי' מידי שבת בשבתו. ליקוטים אלו נדפסו בכרכים הבאים של 'לקוטי שיחות' (עד כרך ל"ט ועד בכלל), הכוללים קרוב ל-1300 שיחות מוגהות. כמו כן ב'הוספות' לכרכים אלו נדפסו שיחות שהוגהו על ידי רבינו

סמוך לזמן אמירתם, ונדפסו בשעתם בקונטרסים או כהקדמה לקונטרסים אחרים. וכן בא ליקוט מענות ומכתבים השייכים לפרשיות או מועדי השנה שבכרך זה, ולפעמים בא ליקוט המתמקד בנושא מסויים.

בחורף ה'תשל"ח, לאחר המאורע הבריאותי בעת ה'הקפות' בליל שמיני עצרת, הנה לא זו בלבד שלא היתה חלישות ח"ו בזה, אלא אדרבה, רבינו הוסיף אומץ והשקיע שעות מרובות, באופן מיוחד ופלאי, בהגהת השיחות וההתוועדויות קרוב לזמן אמירתם – נוסף על מלאכת ההגהה של ה'ליקוט' השבועי – חלק מהם נדפסו לאח"ז בהוספות ללקו"ש כרך כ'.

מיני אז זכינו שלעתים תכופות יותר, הגי' רבינו התוועדויות או שיחות שלימות שנאמרו בשבתות ומועדי השנה, ביומי דפגרא וכיו"ב, עד שבשנים הכי אחרונות זכינו לשיחה מוגהת מידי שבוע בשבוע, מהתוועדות הש"ק שלפני'.

בעלי ההגהה שכונסו ב'תשורה' זו, ניתן לראות במוחש – שלב אחרי שלב – איך שרבינו שם עין עיונו והגי' את שיחת קודשו בענין שעורר עליו בהתוועדות יום ב' דחג השבועות ה'תשל"ח, למטרת הדפסתה והפצתה באופן הכי רחב, להציל רבבות אלפי ישראל מחשש חילול שבת קודש ויום טוב.

*

פרשת כתיבת עריכת והכנת דברי תורתו של רבינו לדפוס, רחבה היא מני ים, אולם בתמצית הענין אפשר לראות שמץ מינהו בצילומים (מעלי ההגהה המקוריים) המופיעים בעמודים דלקמן.

ה'חוזרים' וה'מניחים' שזכו לעבוד בצמוד להדרכותיו הקדושות של רבינו, בהן הביע רצונו וכוונתו כיצד יש לכתוב ולערוך, לעבד ולהכין לדפוס את דברי תורתו, השתדלו עם השנים לכוון לדעתו הק', ועם כל זאת הרי בכל פעם, בכל שיחה, בכל הגהה, הי' בה מן החידוש.

בתור הקדמה לתצלומי עלי ההגהה המקוריים בשלימותם, בא יאיר נתיב ופענוח בדרך אפשר, עד כמה שידינו יד כהה מגעת, להבין את ההגהות, ההוספות וההערות. ברובם ענינים כאלו שאולי לחלק מסויים מהקוראים הם בפשיטות, ובפרט כאשר ההגהות לנגד עיניהם כמות שהם, אך בוודאי ישנו ציבור גדול ובפרט בקרב הדור הצעיר יותר, שלדידו יהי' בזה עזר להבין ולהשכיל כמה שרואים בחוש.

ויה"ר שכל זה יגביר את הלימוד והעיון מתוך חיות ("קאך") של אנ"ש ותלמידי התמימים בכל אות ומילה בתורת רבינו הארוכה מיני ארץ ורחבה מני ים, בה שם עין עיונו, והשקיע מזמנו הקוה"ט במסירות נפש ממש (ראה תורת מנחם כרך יט עמוד 305) כוחות מרובים על מנת שדברי תורתו ייצאו לאור עולם, וידוע גודל הנח"ר שנגרם לרבינו, כאשר הי' נראה ונשמע שלומדים השיחות בכלל והשיחות המוגהות בפרט.

לילך בה ולחזק בדקה

נודע בשערים המצויינים בהלכה, שעל אף גאונותו עמקותו ובקיאותו של רבינו בכל מכמני התורה, בצורה שאין לה אח ורע, הרי יחד עם זאת נמנע הוא בדרך כלל מלהזדקק לפסיקות הלכתיות, אשר כדבריו כו"כ פעמים הן ברבים והן במענות ליחידים בכתב ובעל פה, שייכים הם לרבנים מורי הוראה, יושבים על מדין. אולם נכוחה ראינו במשך כל שנות נשיאותו הרמה, שישנם כו"כ פעמים היוצאין מן הכלל:

א) **לאפרושי מאיסורא** – כאשר לדעתו הק' אין מתריעין בשער אודות ענין הדורש תיקון, חושף הוא זרוע קדשו, בהביאו את כל ההיבטים ההלכתיים ומכריע הלכה למעשה. כך הי' הדבר במערכה לתיקון המצב של אניות ישראליות הנוסעות ר"ל ביום הש"ק (ה'תשט"ז ואילך); מכירת בתים בשכונה יהודית לא"י (ה'תשכ"ט ואילך); הגזירה האיומה של "מיהו יהודי" (ה'תש"ל ואילך), גילוח הזקן, ועוד. וכן בנידון דידן, תכנון טיפול רפואי ג' ימים קודם השבת.

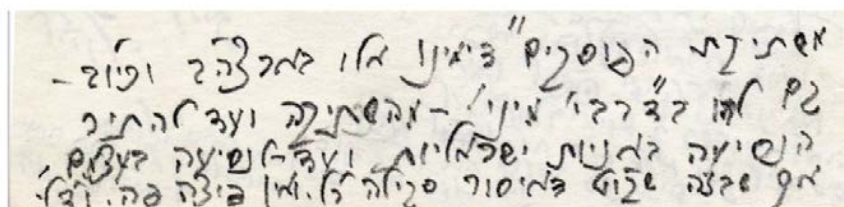
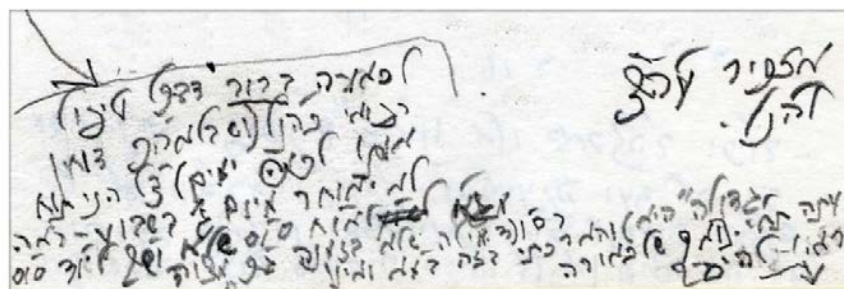
ב) **אורים ותומים** – כאשר נדרש לשאלות שהריצו אליו גדולי התורה ומאורי ההלכה שבדור, בבקשה שיחווה דעתו הקדושה, או בהערות למחברים על ספרי הלכה ששלחו אליו, וכגון במי שנוסע ועובר את קו התאריך, תיקון עירובין במנהטן או במלבורן, וכל כיו"ב.

ג) **מנהג ישראל – תורה**: חיזוק מנהגי ישראל, וחידוש אלו שנשתכחו במשך הדורות, ובמיוחד כאשר מדובר במנהגי רבותינו נשיאינו השייכים לרבים, וכגון הדלקת נרות ש"ק ע"י קטנות, נוסח התפלה, דברי כיבושין בתעניות, ועוד.

*

עוד קודם אמירת השיחה, בסופה פסק רבינו פסיקה הלכתית שעוררה הדים בכל העולם היהודי, ובין כל גדולי הפסיקה ההלכתית בדור, מצינו שכבר איזה שנים קודם לכן, עורר על כך רבינו במענה לשאלות פרטיות שהריצו אליו, וכתב על דבר הענין שכמעט ולא נזכר בספרי הפוסקים בדורות קודמים, כיון שהמציאות לא היתה כזו, ונדמה הי' שהרבנים ומורי ההלכה די בכל אתר, לא היו מודעים דיים לחומרת הבעי' שהתעוררה עם התקדמות הרפואה, ודרכי הרפואה בבתי הרופאים.

כך מצינו באגרת מכ"ג שבט ה'תשכ"ז:

לכאורה ברור דבכל טיפול רפואי כהנ"ל (ושבלאה"כ דוחין אותו לכמה ימים) צ"ל הניתוח לא יאוחר מיום ג' בשבוע . . . והארכת בזה במ"א ואינו עתה תח"י. [ואף שלכאורה ראי' להיפך משתיקת ה"פוסקים" דימינו אלו בארצה"ב וכיו"ב – קם להו בדרכי' מיני' – מהשתיקה ועד להתיר הנסיעה באניות ישראליות ועד – לנסיעה בעצמם, אף שבזה שקו"ט דאיסור סקילה ר"ל. ואין פוצה פה. וד"ל.

ובאגרת מז' מנחם-אב ה'תשל"א (ימי תמימים ח"ה ע' 213):

יעשה כהוראת הרופא, אבל (1 באופן המותר ע"פ שו"ע. 2) לא בסמיכות לשבת קודש. אזכיר עה"צ.

ובאגרת מו' ניסן, ה'תשל"א (אג"ק חכ"ז ע' קכג), במענה לשאלה אם לעשות לילדת ניתוח קיסרי בעש"ק, כיון שהרופא אומר שבשום אופן אינו רוצה לדחות הניתוח לאחרי ש"ק, כיון שאולי יהיו כבר חבלי לידה ויקשה עליו לעשות ניתוח:

ישאל רב מורה הוראה בפועל המותר בכלל לעשות הנ"ל סמוך לש"ק.

ובהמשך האגרת (במענה לזה שהרופא עדיין מסרב לעשות הניתוח לאחרי ש"ק):

בהכירי את הרופא הנ"ל שהוא יר"ש וכו' – בודאי הי' כאן איזו אי הבנה וכיו"ב. וידבר עמו עזה"פ ובדרכי כבוד, כי רופא טוב הוא, ובטוחני שימשיך בהענין (ומתאים להוראת תורתנו דכולנו יחד) לאחרי ש"ק ויצליח, וזכות הש"ק מסייעתו.

ובאגרת מר"ח מנחם אב, ה'תשל"א (אג"ק חכ"ז ע' קצז), במענה לשאלה על ניתוח הפרוסטטה:

אזכיר עה"צ.

ועוד ועיקר: (1) ניתוח הנ"ל אפשר לעשותו באופן המותר ע"פ שו"ע או כו' – ובאם מעוררים את הרופא עד"ז ומבקשים אותו ממלא הבקשה (וכמדומה שרופא הנ"ל – רבים ביקשוהו עד"ז בכיו"ב, ויודע במה מדובר ומילא הבקשה).

(2) תמוה שרוצה לעשות הנ"ל אין די ניין טעג וסמוך לש"ק – וכדאי לדחות לתחלת השבוע ולאחרי ת"ב.

ובאגרת מא' דראש חודש אייר ה'תשל"ז להרה"ג הרה"ח וכו' ר' אפרים אליעזר הכהן יאלעס (לקו"ש חט"ז ע' 521, ובאג"ק חל"ב ס"ע רג ואילך):

בנוגע לזמן הטיפול – לאחרי בקשת סליחה רבה, לכאורה אין זמנו כלל בעש"ק ומכו"כ טעמים, ומהם: כש"כ וק"ו מהמפליג בספינה, כחוקי בתי רפואה בכ"מ – למחרת הטיפול עושים כו"כ בדיקות וכותבים ורושמים וכו', ובחלקם אין בהם שייכות כלל לרפואה כ"א לסטאטיסטיקא וכיו"ב, בעיר כפילאדלפיא וכיו"ב חלק מהנ"ל נעשה ע"י בני, בכמה מהם צריך להיות הפאציענט מסייע וכו'.

ועוד וג"ז חשוב – המצב בהווה הוא – שבש"ק (וביום א') נמצאים בבית

הרופאים רק הרופאים "המתחילים" ולא המומחים. ואינו דומה מי שיש לו פת בסלו כו'.

אך בפומבי, דיבר על כך רבינו לראשונה בהתוועדות יום ב' דחג השבועות ה'תשל"ח. ותחילה סיפר מעשה שהי', "בדידי הוה עובדא" – מישהו כתב לרבינו שעליו לעבור טיפול רפואי בועש"ק, ומבקש שרבינו יזכירו על הציון הק', ומכאן רבינו המשיך לבאר את כל השקו"ט בדבר (כפי שנדפס בהמשך החוברת), ולאחר שביאר את כל הבעיות הכרוכות בזה, הכריע ופסק להלכה:

"ע"פ כל הנ"ל – איסור גמור הוא להזמין מראש טיפול רפואי ליום ו' ערב שבת קודש, ואפילו לא ליום ד' ויום ה' בשבוע".

*

שיחה זו שעוררה הדים רבים, נאמרה בעת ההתוועדות בתור השתתפות ב"כינוס תורה", שהי' מתקיים ע"פ הוראת רבינו באסרו חג של כל א' מג' הרגלים, ומוכן מאליו שסוגי' הלכתית זו עמדה במרכז העיון והפלפול התורני של כל הרבנים המשתתפים, הן הדרים על אתר והן האורחים מקצווי תבל.

ראשית עלה ה'חוזר' הגה"ח הרב יואל כהן וחזר בטוב טעם את השיחה הקדושה כמות שהיא, ואחר כך עלו לדבר ראשי ישיבת תורת"ל המרכזית הגה"ח הרב מרדכי מענטליק והגה"ח הרב ישראל יצחק פיעקארסקי, והרחיבו בנידון, ובפלפול במקורות בפסקי רבותינו נשיאינו כ"ק אדמו"ר הזקן וכ"ק אדמו"ר הצמח צדק, ועוד.

עיקרי הפסיקה ההלכתית שהובאו בשיחה, נערכו והוכנסו להגהה אל הקודש פנימה.

לבד מהגהת הגליונות כדלקמן, רשם רבינו 2 הוראות כלליות בראש הדף: (1) לנסח ולהעתיק מחדש. להוסיף מ"מ. וכו'. (2) הוספה – המדובר בהכינוס. ועוד הוסיף הערה כללית למניחים, אשר ע"פ הר"ד – אסור לנתח יבלת בתוך ג' ימים !!

בהתאם לכך, נערכה השיחה מחדש, הוכנסו כל התיקונים, ההערות וההוספות, והוכנסו להגהה נוספת.

בהמשך, לקראת פרסום הפסק ההלכתי בכתב העת התורני "הפרדס" בעריכת הגאון הרב שמחה עלברג, הוכנסה השיחה שוב להגהה, וגם עלי' הואיל רבינו להוסיף, להעיר, לתקן, כפי המובא להלן.

ולימים נדפסה גם בלקו"ש כרך ט"ז עמ' 518 ואילך.

*

תחילה, כאמור, נדפסה השיחה המוגהת, ב"הפרדס" שי"ל בחודש תמוז ה'תשל"ח [שנה נב, חוברת י], עמ' 9 ואילך, ובסמיכות לזה – כפי הוראת רבינו להוסיף המדובר בהכינוס תורה, גם מאמריהם התורניים של הרב ישראל יצחק פיעקארסקי (ע' 12 ואילך), והרב שמחה עלברג (ע' 15 ואילך).

ב"הפרדס" שי"ל במרחשוון ה'תשל"ט [שנה נג, חוברת ב], הובא מאמרו התורני של הגאון הרב גדלי' פעלדער (ע' 24 ואילך), בכסלו ה'תשל"ט [שנה נג, חוברת ב], פורסם מאמרו התורני של הגאון

הרב פנחס הירשפרונג, ובטבת ה'תשל"ט [שנה נג, חוברת ד] פורסם מאמרו התורני של הגאון הרב שמריהו שולמן.

במקביל פורסמה השיחה גם בכתב העת התורני "המאור" בעריכת הגאון הרב מאיר אמסעל, וגדולי התורה וההלכה המשיכו לדון בזה, ולהוסיף ציצים ופרחים, מקורות וצינונים.

גם בקובץ 'גדיל תורה', בימה תורנית להו"ל חידושי תורה של רבותינו נשיאינו, שע"י חבר אברכים בכלל צמח צדק בירושת"ו (ה'תשל"ז-ה'תשמ"ו), פורסמו מאמרים תורניים אלו.

מעניין לצטט כמה מהלשונות, של גדולי התורה וההלכה:

(הרב ישראל יצחק פיעקארסקי, 'גדיל תורה' ירושת"ו, קובץ העשור עמ' 220 - 225):

"כאשר כ"ק אדמו"ר הגה"ק שליט"א העיר אודות אנשים אשר הולכים לבית החולים לעשות ניתוח . . בערב-שבת-קודש מפני שהוא סוף שבוע . . ועובר על מצות עונג שבת או מטעם חילול שבת, ואענה חלקי בזה מה שנראה-לעניות-דעתי להלכה..".

(הרב פנחס הירשפרונג, 'גדיל תורה' ירושת"ו, קובץ העשור עמ' 214 - 220):

"ראיתי מאמר מאת כ"ק אדמו"ר הגה"ק מליובאוויטש שליט"א אודות לקבוע מראש טיפול רפואי לתוך ג' ימים קודם השבת, והנה דברי מרן הגה"ק אדמו"ר שליט"א אינן צריכין חיזוק (עיין תענית יז, ב) דברי תורה אינן צריכין חיזוק, ודבריו הקדושים הם פסק הלכה ברורה, ונכתב באופן ברור, ונתחווהו הדברים ונתלבנו בליבון הלכתא, רק מחמת חומר העניין שכמה גם בני תורה שלא עלה על דעתם שיש בזה איסור לכן כגון דא צריך לפרסם הדבר, ועל-דרך (כתובות ז' ב') פוק אייתי לי עשרה וכו', ומהנכון שיודפס בכל קובצי תורה . . תבנא לדינא שדברי כ"ק מרן האדמו"ר מליובאוויטש שליט"א הם ברורים דיש איסור גדול לקבוע מראש להיכנס לבית הרפואה ג' ימים קודם השבת אם אין סכנה להמתין".

(הרב גדלי' פעלדער, 'גדיל תורה' ירושת"ו, קובץ יא עמ' 84 - 86):

"מהאמור נבוא לנידונינו ולומר דאף המתירין מילה שלא בזמנה ביום ה' ו', מכל-מקום לא עלה דעתם להתיר להיכנס לבית-חולים ולסדר ניתוח ביום ה' או ו' לפני השבת או ג' ימים לפני יום-טוב, בגוונא דיכול אחר כך לבוא לידי חילול שבת ויום-טוב חס-ושלום, ובקביעות מראש על הנהו ימים, ואין כאן פיקוח-נפש שצריך לעשות הניתוח מיד אלא יכול לדחותו על אחר שבת, וכדהזיהיר על זה מרן אדמו"ר הגה"ק מליובאוויטש שליט"א בשיחה לא כבר, ואלו שעשו כן מפני חוסר ידיעה עשו ולכן חובה מוטלת להזהיר על החומר האסור ולהכריז שלא יעשו כן . . אין להתיר כניסה לבית חולים בג' ימים לפני שבת לשם ניתוח או בדיקות שיכול אחר-כך להיוולד מזה חילול שבת. וברורים הם דברי מרן אדמו"ר הגה"ק מליובאוויטש שליט"א ודבריו שרירים וקיימים וד' הרופא כל בשר ישלח רפואה לכל חולי עמו ישראל ברחמים".

*

הגאון הרב משה הרשלה, הי' ת"ח מובהק שההדיר יותר מחמישים מספרי וכתבי הראשונים, בשנת ה'תשט"ז ההדיר מחדש את 'קרית ספר' להמאירי על הלכות סת"ם, וזכה לקבל אג"ק עם

הערות תורניות מרבינו. הוא הי' מיוזמי 'אוצר מפרשי התלמוד', חבר מערכת 'האנציקלופדי' התלמודית', וראש מפעל התלמוד הישראלי השלם.

בין מפעליו התורניים הוא גם ערך כתב עת תורני בהלכה ורפואה, ובשנת ה'תש"מ הוציא לאור קובץ ראשון המאגד מכלול של פסקי הלכה מגדולי ישראל בתחום הרפואה. כאשר חברי מערכת 'גדיל תורה' הביאו לתשומת לבו את הפסק בנידון קביעת ניתוח ג' ימים קודם השבת, הכניס זאת בכרך השני ש"ל בשנת ה'תשמ"א – עמודים עז-עט, לצד עוד שני סוגיות הלכתיות בהם הכריע רבינו, 'הוצאת שיניים וניתוחי חניכיים וטיפול אצל רופאים' – עמודים עו-עז, ושיחת קודשו לאחר מבצע הצלת בני' באנטבה, בתוככי מאמר תורני שכולל את מכתב הגרש"י זוין אל רבינו ושיחת קודשו מכ' כסלו ה'תשל"ז, 'לענין ריפוי אצל רופא שאינו ירא שמים' – עמודים צב-צג.

לקראת הוצאת הכרך השלישי, ביקש הרב טובי' זילברשטרום שהי' חבר מערכת 'גדיל תורה' שרבינו יואיל להג' עוד פסיקות הלכתיות בעניני רפואה, כדי שיהי' אפשר לצרפם לספר, או באם יהי' הסכמה להכניס ענינים שלא הוגהו, אך יעברו עריכה הגהה וביקורת ע"י עורך אחראי, וע"ז נתקבל המענה בכ"ז ניסן ה'תשמ"ג:

[1] והמניעה . . מאנ"ש שי' (כמו לצערי בעוד כו"כ ענינים, ואפי' כלליים דחב"ד באה"ק).

[2] יתייעץ עם הרב אייזנבך שי' שערך הקובץ ובמילא מכיר משתתפיו כו'.

*

ונסיים הקדמה זו במענה שכתב רבינו על גליון השואל, איזה שנים לאחר מכן, כאשר כתב שדודו סובל מכאבים ברגליו, והלך לבדיקות בביה"ר, הרופאים איתרו את הבעי' בכלי הדם והמליצו על ניתוח. ולפני חודש בערך, היו אצל רופא גדול, וגם הוא אמר מה שאמרו הרופאים, והחליטו לעשות לו ניתוח ביום ו' הבעל"ט וכו', ושאל חו"ד והסכמת כ"ק אדמו"ר:

[1] בעש"ק?! (נוסף על שזהו יו"ד במנ"א קודם חצות. ועוד – שיהי' חלוש מהעדר אכילה ביום שלפניו)

[4] האומנם לא ידוע לו שישנה שיחה ומכ' ומרבנים וכו' – ע"ד ג' ימים לפני ש"ק??!

האומנם לא ידוע לו
שישנה שיחה ומכ' ומרבנים
וכו' – ע"ד ג' ימים לפני ש"ק??!

וככל הנראה הכוונה לשיחה זו דחגה"ש ה'תשל"ח, ומכתבים המובאים לעיל, ומרבנים – מה שפורסם בהמשך לאמירת השיחה, בכתבי עת תורניים בארה"ב ובארה"ק כנ"ל.

יאיר נתיב ופענוח בדרך אפשר*

א. הגהה ראשונה:

ראשית דבר, הכינו המניחים ב' עמודים עם תמצית "משיחות חגה"ש, תשל"ח", בתוספת עמוד אחד של מראי-מקומות, ועמוד נוסף של הצעה בניסוח אחר להערה 2, כולל שאלה על המבואר בו. וע"ז הואיל רבינו לענות:

(1) בראש הגליון רשם רבינו ג' הערות כלליות:

לנסח ולהעתיק מחדש. להוסיף מ"מ. וכו'

הוספה – המדובר בהכינוס.

ע"פ הר"ד – אסור לנתח יבלת בתוך ג'!!

א. הוראה להמניחים לנסח כל הענין ולהעתיק מחדש, ע"פ מה שדובר בעת ההתוועדות באופן טוב ומובן וברור יותר, וכן בתוספת כל מה שהג' על הגליונות, ולהוסיף מראי מקומות וכו'.

ב. כנ"ל ב"מבוא", באסרו חג השבועות, התפלפלו ב"כינוס תורה" בנוגע לשיחה זו, ורבינו כתב שיוסיפו ממה שדובר בעת ה"כינוס תורה".

ג. בלשון תמי' – על פי הרושם העולה מקריאה ראשונה של שיחה זו ופסק ההלכה שבה, נדמה שכביכול אסור לנתח אפי' יבלת בתוך ג' ימים קודם השבת!! ולזה לא היתה כוונתו הק', ועל כן, כאשר ינסחו מחדש, יש לכתוב בצורה ברורה יותר, איזה סוג ניתוחים נאסרו כאן.

(2) על מילות הפתיחה "בקשר להנהוג בארצות הברית" הוסיף רבינו **ובפרט**, כלומר שנהוג הוא בכל מקום ומקום, **ובפרט בארה"ב**. ובסעיף ב' – "כו"כ מלאכות נעשות ע"י יהודים העובדים בהבתי רפואה" הוסיף רבינו **ובפרט בניו יארק, בוסטון וכו'**. ואילו בסעיף ג' שם רשם תחילה בדומה להנ"ל, ואח"כ העביר עליהם קו למחיקה.

(3) בהמשך השורה דתיבות הפתיחה "שקובעים מראש טפול רפואי (נתוח וכיו"ב)", מסתימת הדברים עולה שמדובר בכל טפול מכל סוג שהוא, וזאת ביקש רבינו לשלול [וכפי שרשם בראש הגליון, על הרושם המוטעה שיתקבל אצל הקורא כאילו יצא לאסור אף ניתוח להסרת יבלת, היינו דבר פעוט, הדורש טפול רפואי קצר לפי ערך], ולזה הוסיף רבינו וכתב והגדיר: **הדורש השגחה רפואית ולהיות בבית הרופאים (האספיטל) משך כמה ימים לאחר זה**.

(4) כן בסיום קטע הפתיחה "הנני לעורר, אשר לא רק שיש בזה מקום לשאלה, אלא שהוא איסור גמור", תיקן רבינו והבהיר: **אלא שבכו"כ מקרים ואופנים** הוא איסור גמור מצד כמה טעמים. וכאן סימן * היינו לסיים הקטע כאן, ולהתחיל הקטע הבא עם המילים "ומן הקל אל החמור":.

(* וראה עוד בארוכה בפענוח אופני וסימני ההגהה, הוראות העריכה וההדרכה בכתובה והו"ל, ביאיר נתיב לגליונות ההגהה, בתשורה מחתונת מונדשיין-ברוק, טו טבת ה'תשע"ח.

5) בריש עמוד ב', באה המסקנה, פסק הדין ההלכתי: "ע"פ כל הנ"ל – ברוך שאיסור גמור הוא להזמין מראש טפול רפואי על יום ועש"ק, ואפילו לא על יום ד' ויום ה'. ועל הרבנים ומורי הוראה – מצוה וחובה לפרסם זה".

רבינו העביר קו על 'ברור שאיסור גמור' ותיקן: **הרי איסור הוא במקרים הנ"ל.**

כן העביר קו על 'ועל הרבנים ומורי הוראה – מצוה וחובה לפרסם זה', והורה לרשום תמורת זה: **וכיון אשר, מכמה סיבות, רבים הם אלה שאינם יודעים אפילו שיש כאן מקום לשאלת רב מורה הוראה – לפענ"ד מצוה לפרסם.**

6) בסיום השיחה, מאציל רבינו ברכות מאליפות לאלו שישדרו מעתה ואילך הטיפול הרפואי באופן המותר, שהטיפול יהי' בהצלחה, וברכה מיוחדת לאלו שכבר קבעו את הטיפול ליום ועש"ק וידחו זאת, שיקויים בהם "בת דינא בטל דינא", וכל בני ישראל יהיו בריאים בגשמיות ובריאים ברוחניות, ובגשמיות וברוחניות גם יחד.

בעת ההגהה הוסיף רבינו אודות אלו שידרשו שהטפול הרפואי יהי' "בזמן ובאופן המותר בלי שום ספק – ע"פ תורה".

ואודות אלו שכבר קבעו את הטיפול ליום ועש"ק וידחו זה, תחילה נכתב "על יום אחר" ואילו רבינו תיקן ורשם **לתחלת השבוע**. ובהמשך הברכה נכתב "שדחי' זו תפעול שלא יצטרכו לזה", על זה העביר רבינו קולמוסו למחיקה, ורשם תמורת זאת: **יקויים בהם** "בת דינא בטל דינא", ובפיסקא חדשה: **והרופא כל בשר ומפליא לעשות – שרפואתו בעיקר באופן דמלכתחילה לא אשים עליך, יברך את כל בני ישראל שיחיו בריאים וכו'.**

7) בעמוד השלישי שהוכנס, ובו באו המ"מ, הנה בהערה 2 הובאה השאלה מהמובא בשו"ע שבאם הולך לדבר מצוה מותר להפליג אפי' בערב שבת, והרי טפול רפואי הוא דבר מצוה, וע"ז באו ב' הביאורים בחילוק הענינים. בשולי עמוד זה, הוסיף רבינו ורשם ביאור נוסף: **ג. גם לפי הדעה שהובאה 1**, וכוונתו להרשום בעמוד הרביעי שהוכנס אליו עם השאלה איך לנסח את הערה 2 (שם העביר רבינו קו ארוך למחיקת ההצעה של נוסח הב', ובמילא יותירו המניחים את "בהערה 2 המוקלדת"). אשר בסיומו, קודם שורה המתחלת "ברמ"א" רשם סימן זה 1, היינו שהנרשם שם, עד המילה "בידם", ובתוספת מה שרשם עוד בכת"ק, ייכנס בהערה 2 כאות ג'.

ב. הגהה שניה

לאחר שקיבלו מהקודש פנימה גליונות ההגהה הראשונה, עם ההוראה-הדרכה בראשה "לנסח ולהעתיק מחדש. להוסיף מ"מ וכו'", ישבו וניסחו והעתיקו מחדש כל הענין, הכניסו ושילבו כל ההוספות וההערות, והכניסו שוב להגהה: ג' עמודים של השיחה, ב' עמודים של מראי-מקומות, ועוד ב' פיסות נייר (קטנות יותר) עם שאלות על המצו"ב. וע"ז הואיל רבינו לענות:

8) בסעיף ב' תקנו על יסוד ההגהה הראשונה (כנ"ל 2): "כו"כ מלאכות נעשות ע"י יהודים העובדים בהבתי רפואה ובפרט בניו יארק, בוסטון וכו". רבינו העביר קו על המילה 'העובדים' ורשם תמורתו **המשרתים**. והוסיף בין המילים "ובפרט בעיר בניו יארק", היינו שאין הכוונה בדווקא רק לערים אלו המנויים בשם, אלא כן הדבר בכל מקום ומקום, עיר שיש בה ריכוז גדול של יהודים, וכתוצאה מכך ישנו גם ריבוי של אנשי צוות רפואה יהודיים בבתי הרפואה, ע"ד ובדוגמא של ניו יארק ובוסטון.

9) אם בהגהה הראשונה, הסיר רבינו את מילת 'גמור' בפסק ההלכה על האיסור, הרי שבהגהה השני' חזר והוסיפה (עמוד ב): "ע"פ כל הנ"ל – איסור **גמור** הוא להזמין מראש טפול רפואי ליום ועש"ק, ואפילו לא ליום ד' ויום ה' בשבוע".

10) על פיסת נייר נפרדת (לא ע"ג גליונות ההגהה שהוכנסו אליו), הוסיף רבינו ורשם הערה חדשה: **3*) ואף ש(בספינה) נזכר בטעמי הצער ובלבול גם נענוע הספינה (הקאה וסרחון הים), הרי במוחש רואים שהצער ובלבול בבתי רופאים גדול יותר**

ובהעמוד הראשון של מהדורה תניינא זו, סימן לאחר המילה "והבלבול" באות א' של ג' הטעמים לאיסור 3*, היינו שכאן מקומה של ההערה החדשה. ואכן שולבה הערה זו על ידי המניחים, לאחר הערה 3, כהערה 4 במהדורה תליתאה.

11) בעמוד נפרד (לקמן ע' כא), שאלו המניחים, אם להוסיף בהערה 2 הערה בשוה"ג עם סימן כזה **. רבינו מתח קו על הסימון **, והורה על-ידי הוספת ① הן כאן והן על עלי ההגהה (לקמן ע' כ) להכניס כאן הפיסקא **כתב** המג"א וכו', וכל זה נכנס בהמשך אות ג (שבהערה 2). ובסופו הורה לעשות מההמשך "מצאנו וכו'" קטע חדש, שהתחלתו: **ז. כל היתרים הנ"ל**

ג. הגהה שלישית – קודם הפרסום ב"הפרדס"

לקראת הפרסום בחוברת "הפרדס", שי"ל לחודש תמוז ה'תשל"ח [שנה נב, חוברת י, עמ' 9 ואילך], הוכנסו להגהה ג' העמודים שלפנינו, קודם שנמסרו לפרסום על ידי העורך הראשי הגאון הרב שמחה עלברג, יו"ר אגודת הרבנים בארצות הברית וקנדה, בעמח"ס 'שלמי שמחה', שהגיע לעתים קרובות ביותר להשתתף בהתוועדויות, וכן השתתף ב'כינוסי תורה' הנערכים ע"י מזכירות כ"ק אדמו"ר, כולל כינוס תורה זה, באסרו חג השבועות ה'תשל"ח. לזכות גדולה החשיב הרב עלברג את האפשרויות לפרסם דעתו הק' של רבינו מעל בימה תורנית חשובה זו, ופעמים שאף זכה שרבינו הגי' במיוחד שיחות קודש ע"מ שיפורסמו בבטאון זה בעריכתו.

כפי שניתן לראות, השיחה סודרה כבר עם כל התיקונים וההוספות, וההערות בשוה"ג (אם בתחילה היו 10 הערות, ובהגהה הב' היו 13, כאן כבר סודר עם 18 הערות).

12) בעמ' 11 בסיום הקטע בו מופיע פסק ההלכה, ש"איסור גמור הוא להזמין מראש טפול רפואי ליום ועש"ק, ואפילו לא ליום ד' ויום ה' בשבוע", באים תיבות הסיום "... לפענ"ד מצוה לפרסם כהנ"ל", הוסיף רבינו בכת"ק **ככל האפשרי**.

כפי שצוין לעיל במספר 5, בהגהה הראשונה העביר רבינו קו למחוק המשפט "ועל הרבנים ומורי הוראה – מצוה וחובה לפרסם זה". וכפי שביאר, במה שרשם בכת"ק בסמוך "וכיון אשר, מכמה סיבות, רבים הם אלה שאינם יודעים אפילו שיש כאן מקום לשאלת רב מורה הוראה – לפענ"ד מצוה לפרסם".

היינו שה"מצוה לפרסם" היא לא רק על רבנים ומורי הוראה, אלא על כל אחד ואחד בכל מקום ומקום, משום שמכמה סיבות אותם שזה נוגע להם לא יבואו כלל לשאול רב מורה הוראה. ובהגהה השני' הוסיף רבינו "מצוה לפרסם. כהנ"ל".

ועתה, בעת ההגהה השלישית, הוסיף רבינו, ש"לפענ"ד מצוה לפרסם כהנ"ל **ככל האפשרי**".

13) בהערה 16 (שהיתה הערה *13 בהגהה הקודמת), על הברכה שעצם הדרישה של המטופל עצמו, שהטפול הרפואי יהי' בזמן ובאופן המותר ע"פ תורה בלי שום ספק, יפעול שהטפול יהי' בהצלחה, מובא מתורת לוי"צ (לאאמור"ר ז"ל) ע' ס' – ע"פ מרז"ל (שבת י"ב, סע"א) שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא – "ששבת מביאה רפואה".

הוסיף רבינו ורשם בכת"ק אחרי המילים "שבת היא מלזעוק (שמירת שבת ועד כ"כ שנשמר מלזעוק) ורפואה קרובה לבוא כו".

14) בקטע המסיים, ויהי רצון וכו', בו מברך רבינו בברכות מאל"פ ומיוחדות, את אלו שיסדרו את הטפול הרפואי מעתה ואילך באופן המותר על פי תורה בלי שום ספק, וכן את אלו שכבר קבעו לפועל את הטפול ביום ועש"ק וידחו זה לתחלת השבוע, "והרופא כל בשר ומפליא לעשות – שרפואתו בעיקר באופן דמלכתחילה לא אשים עליך", יברך כו', הוסיף רבינו אחרי התיבות "שרפואתו בעיקר" בכת"ק הערה חדשה *17

*17) נוסף ע"ז שרפואתו בנחת אין שם צער כלל כו' (בחיי למשפטים כא, יט. נתבאר באור התורה להצ"צ לירמיה' (יז, יד) ע' שנט. וש"נ). וראה חדא"ג לסנה' (קא, א) שלא ישאר שום רושם. וראה יומא פו, א בפרש"י סד"ה וכת"ב. ואכ"מ.

15) בשורה המסיימת את השיחה, ואת הברכות האמורות, נרשם: "... יברך את כל או"א מבני ישראל שיהיו בריאים בגשמיות ובריאים ברוחניות, ובגשמיות וברוחניות גם יחד".

ורבינו הוסיף בברכתו הק', ברכה משולשת האמורה בתורה, לאלו שיקיימו בקשתו הק' לדחות טפול רפואי שלא יהי' ג' ימים קודם השבת, בריאות בפעם הג', היינו שקודם המילים "בגשמיות וברוחניות גם יחד", נכנסה מילה חדשה ובריאים.

מזכרת מנישואי שמואל ונחמה לאה שיחיו ברוק - יו"ד סיון ה'תשפ"ו

על הדף -
אסור לכתוב
יחידים !!

אנחנו והקשר למצא. אלוסיץ מא.א.ו.
הזמנה - האסור להביע
בס"ד. משיחות חגה"ש, השל"ח.

זהו
קב"ה
הרופאים
(מחנכים)

בקשר להנהוג בארצות הברית, שקובעים מראש טפול רפואי (נחוח וכיו"ב) על
אחד מימי הקיץ, ובהרבה מקרים - קובעים זה על יום ועש"ק, ועד שזה נעשה כדבר
רגיל (גם אצל יראים ושלמים) כאילו שאין בזה שום שאלה כלל - הנני לעורר, אשר
לא רק שיש בזה מקום לשאלה, אלא שהוא איסור גמור, מצד כמה טעמים - ומן הקל
אל החמור:

א. הלכה ברוחח"ש אין מפליגין בספינה בפחות משלשה ימים קודם השבת... משום
עונג שבת, שכל שלשה ימים הראשונים יש להם צער ובלבול". ומזה מובן במכש"כ
וק"ו בנדו"ד - כי הבלבול ו"שינוי וסת" הנגרם ע"י כניסה לבתי רופאים (לבושים
מיוחדים, סדרי האכילה שינה וקימה, וכיו"ב) - ובפרט הצער והבלבול הנגרם ע"י
טפול הרפואי - הוא גדול הרבה יותר מהצער והבלבול שנגרם ע"י הפלגה בספינה.

ועוד נקודה בזה: בנדו"ד (משא"כ בהמפליג בספינה) - שלילת המנוחה והעונג
שבת היא גם לבני ביתו שליט"א.
ב. מחרת הטפול צריכים לעשות כו"כ בדיקות וכו' שיש בהם מלאכות האסורות,

וגם ע"י מה"ח. ואף שאז (לאחרי הטפול) הוא פקוח נפש - הרי בתוך ג' ימים קודם השבת
אסור להכניס עצמו בסכנה - אם יודע שיצטרך לחלל שבת מפני פקו"נ (אפילו בדבר
שאינו אסור אלא מד"ס) - "לפי שנראה כנכנס בכוונה למקום סכנה כדי שיחלל שבת
אח"כ".

והרי דין זה הוא אפילו כשנכרי עושה המלאכה (באם ישראל נהנה מגוף
המלאכה). ומכ"ש בנדו"ד, אשר: (א) כו"כ מלאכות נעשות ע"י יהודים העובדים
בהבתי רפואה. (ב) בחלק חשוב מהמלאכות [כמו בדיקת הדם, ועאכו"כ בדיקת המים]
מסייע גם הפאציננט (הנטפל ברפואה).

ג. כמה מהבדיקות הנעשות למחרת הטפול (כמו מדידת חום, וכיו"ב) - אין בהם
משום פקוח נפש. ומכיון שנעשות הם לצרכו - הוא צריך למחות. ~~וכשנמצאים~~
במצב כזה (לאחרי נחוח וכיו"ב) - חסר (ע"פ רוב) התוקף הדרוש למחות בהרופאים
ולתבוע מהם שידחו זה לאחרי השבת.
ח נוסף לזה: כמה ממלאכות הנ"ל - הם ע"פ חוקי הבתי רפואה (שאינן בידו
למונעם), וגם הם נעשים ע"י יהודים, כנ"ל. ונמצא, שע"י הזמנתו טפול רפואי
על יום ועש"ק - הוא גורם בודאי להילול שבת (באופן האסור, שלא מצד פקו"נ).

אוסר
סיוע
ע"י
ק"ו
א"א
א"א

מזכרת מנישואי שמואל ונחמה לאה שיחיו ברוק - יו"ד סיון ה'תשפ"ו

בס"ד. משיחות הגה"ש, תשל"ח.

בקשר להנהוג ובפרט בארצות הברית, שקובעים מראש טפול רפואי (נתוח וכיו"ב), הדורש השגחה רפואית ולהיות בבית הרופאים (האספיטל) משך כמה ימים לאחר זה לאחד מימי הקיץ, ובהרבה מקרים - קובעים זה ליום ועש"ק, ועד שזה נעשה) לדבר רגיל (גם אצל יראים ושלמים) כאילו שאין בזה שום שאלה כלל - הנני לעורר, אשר לא רק שיש בזה מקום לשאלה, אלא שבכו"כ מקרים ואופנים הוא איסור גמור מצד כמה טעמים -

ומן הקל אל החמור:

א. אין מפליגין בספינה בפחות משלשה ימים קודם השבת. משום עונג שבת, שכל שלשה ימים הראשונים יש להם צער ובלבול¹. ומזה מובן במכש"כ וק"ו בנדו"ד - כי הבלבול ו"שינוי וסת" הנגרם ע"י כניסה לבתי רופאים (לבושים מיוחדים, סדרי האכילה שינה וקומה, וכיו"ב) - ובפרט הצער והבלבול הנגרם ע"י טפול הרפואי הרציני - הוא גדול הרבה יותר מהצער והבלבול שנגרם ע"י הפלגה בספינה.⁴ ועוד נקודה בזה: בנדו"ד (משא"כ בהמפליג בספינה) - שלילת המנוחה והעונג שבת היא גם אצל בני ביתו וקרוביו.

ב. למחרת הטפול ולאחריו צריכים לעשות כו"כ בדיקות וכו' שיש בהם גם מלאכות האסורות, ובחלקם גם מה"ה. ואף שאז (לאחרי הטפול) הוא בגדר פקוח נפש - הרי בתוך ג' ימים קודם השבת אסור להכניס עצמו בסכנה - אם יודע שיצטרך לחלל שבת מפני פקו"נ (אפילו בדבר שאינו אסור אלא מד"ס) - "לפי שנראה כנכנס בכוונה למקום סכנה כדי שיחלל שבת אח"כ".⁶

והרי דין זה הוא אפילו כשנכרי עושה המלאכה (באם הישראל נהנה מגוף המלאכה). ומכ"ש בנדו"ד, אשר: (א) כו"כ מלאכות נעשות ע"י יהודים העובדים בהבתי רפואה ובפרט בניו יארק, בוסטון וכו'. (ב) בחלק חשוב מהמלאכות [כמו בדיקת הדם, ועאכו"כ בדיקת המים] אוכרה סיוע שיש בו ממש של החולה (הנטפל ברפואה).¹⁰ ג. כמה מהבדיקות הנעשות למחרת הטפול - אין בהם משום פקוח נפש כלל. ועפ"ז - הרי נוסף על איסור הסיוע¹¹ (גם אלו המלאכות שאין בהם סיוע כלל) מכיון שנעשות הן לצרכו - הוא צריך למחות. וכשנמצאים במצב כזה (לאחרי נתוח וכיו"ב) - חסר (ע"פ רוב) התוקף הדרוש למחות בהרופאים ולתבוע מהם שידחו זה עד לאחרי השבת.

כ"ו ז'ת"ו
ר"ח
הוצאת
ע"י
ה'תש"פ

ב

נוסף על זה: עשיית בדיקות (מלאכות) הנ"ל - נעשו עתה לחוק בבתי הרפואה (שאינן בידו למונעם), וחלק מהם נעשה ע"י יהודים, כנ"ל. ונמצא, שע"י הזמנתו טפול רפואי ליום ועש"ק - הוא גורם בודאי לחילול שבת (באופן האסור, שלא במקום פקוח נפש).

* * *

ע"פ כל הנ"ל - הרי איסור הוא במקרים הנ"ל להזמין מראש טפול רפואי ליום ועש"ק, ואפילו לא ^{ליום ד'} ויום ה' ^{ליום ד'} ^{ליום ד'} ועש"ק, ומה שכתב לי ^{ליום ד'} אשר בנדון שלו ורופא שלו ובית רפואה שלו מנתחים רק ביום ו' עש"ק - מעשה רב לסתור - כי נודע בפועל ומכו"כ אנשים - שבקשו ותבעו שיעשו הטפול בג' ימים הראשונים ^{שלפני השבת} - ומלאו בקשתם].

וכיון אשר, מכמה סיבות, רבים הם אלה שאינם יודעים אפילו שיש כאן מקום לשאלת רב מורה הוראה - לפענ"ד מצוה לפרסם ^{בבית}.

* * *

הערה כללית:

אפילו את"ל שיש מקום לדון ולשקו"ט בחלק מהנ"ל - שאני הכי שיש צירוף כל החששות הנ"ל ביחד,

ועוד, ולפענ"ד ג"ז עיקר: ע"פ הסוגיא דשבת - ¹³ במצב דאיתרע מזלי' וזקוק לטיפול רפואי ^{וכו'} שאומרים לו הבא זכות - כדאי ופשיטא שצ"ל הנהגתו לפנים משורת הדין בכלל, ובעניני רפואתו בפרט.

ועוד להעיר: הסדר בארצות הברית, שביום הש"ק ולמחרתו נמצאים בבתי הרופאים רק הרופאים "המתחילים" ולא המומחים - הרי גם מטעמי בריאות הגוף כפשוטו ^{אין} אין לקבוע הטפול ליום ועש"ק.

* * *

ויהי רצון, שזה עצמו (הדרישה שהטפול רפואי יהי' בזמן ובאופן המותר בלי שום ספק - ע"פ תורה) יפעול שהטפול יהי' ^{13f} בהצלחה [ואלו שכבר קבעו את הטפול ליום ועש"ק וידחו זה לתחלת השבוע - יקויים בהם "בת דינא בטל דינא" ¹⁴],

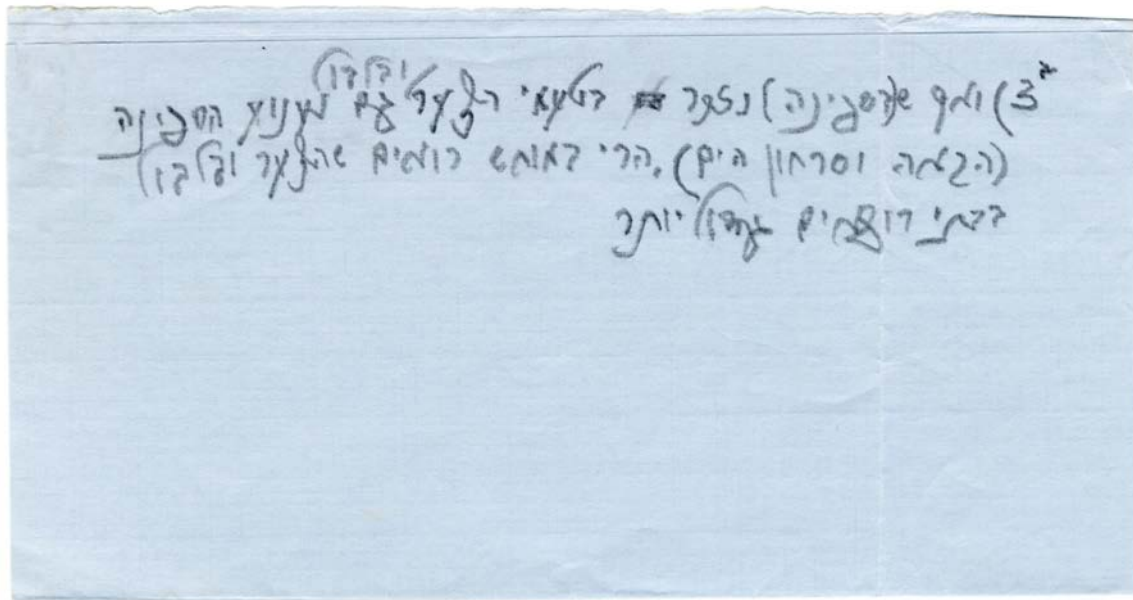
והרופא כל בשר ומפליא לעשות - שרפואתו בעיקר באופן דמלכתחילה לא אשיך ¹⁵ עליך

מזכרת מנישואי שמואל ונחמה לאה שיהיו ברוק - יו"ד סיון ה'תשפ"ו

ג

ארה"א

יברך את כל בני ישראל שיהיו בריאים בגשמיות ובריאים ברוחניות, ובגשמיות וברוחניות גם יחד.

ב"ה. ע"פ טעות נשמט הסוף להערה 8:

וגם לדעת הש"ך (נקוה"כ יו"ד סקצ"ה) שהחיוב דמסייע הוא דוקא בהקפה ולא בשאר אזהרות - הרי עכ"פ יש האיסור דשבות מצד זה שהנכרי עושה המלאכה עבור הישראל, כנ"ל בפנים.

מזכרת מנישואי שמואל ונחמה לאה שיחיו ברוק - יו"ד סיון ה'תשפ"ו

- 1) שו"ע או"ח סרמ"ח ס"ב (בשו"ע אדה"ז - ס"א).
 - 2) בשו"ע שם (בריש הסימן), שבאם הולך לדבר מצוה מותר להפליג אפילו בערב שבת - והרי טפול רפואי הוא דבר מצוה. אבל:
א. בשו"ע שם "ופוסק עמו שישבות". ובמג"א שם שהיכא דלא יוכל לפסוק עמו שישבות, אסור. וכך פסק אדה"ז שם ס"א (כשאיך חשש שתבטל המצוה).
 - ב. גם לפי הדיעה (ראה ש"ך יו"ד סו"ס רסו - הובא בקו"א לשו"ע אדה"ז שם) שלדבר מצוה מותר בכל אופן, גם היכא שא"א לפסוק (גם כשיבוא עי"ז לחילול שבת) - ה"ז כשנזדמנה לו מצוה בג' ימים שקודם השבת [וכמו ב"תינוק שחלה ונתרפא ביום ה' בשבת", שאז - נזדמנה לו מצות מילה ביום זה] [וי"ל שהוא מטעם אין מעבירין על המצוות ומצוה שבאה לידך אל תחמיצנה (ראה קו"א שם)]. משא"כ בנדו"ד, שקובע מלכתחילה בתוך ג' ימים קודם השבת.
 - ג. גם לפי הדיעה (שיטת ר"ת - הובאה בטאו"ח סו"ס רמח) שגם לסחורה וכיו"ב (חוץ מסיוול) חשוב דבר מצוה, וברמ"א שם ובשו"ע אדה"ז שם ס"ב שהסומכים על דיעה זו אין למחות בידם - הרי מצאנו ¹ה כשנמצא בתוך ג' ימים לפני הש"ק ורוצה להפליג למצוה ולסחורה - שאיך מחייבין אותו לדחות זה על לאחרי השבת, אבל בנדו"ד המדובר שקובע הזמן כו"כ ימים לפני זה - הרי אדרבה יקדים הקביעות לתחלת השבוע.
-
- ו להעיר, שהא דפסיקה מעכבת הוא - גם בנוגע לעונג שבת (ראה פרמ"ג (אשל אברהם) שם סק"ו. שו"ע אדה"ז שם). ומכ"ש בנדו"ד, שזה יגרום גם לחילול שבת (כדלקמן בטעם הב'), שאז אסור גם לדעת הלבוש, כמבואר בפרמ"ג שם.
- 3) לשון אדה"ז שם.
 - 4) ועוד ענין בזה: המצב בהוה הוא - שבש"ק (וביום א') נמצאים בבתי הרפואה רק הרופאים "המתחילים" ולא המומחים (כדלקמן בסוף השיחה) - וכמובן, שגם זה [מה שלמחרת הניתוח אינו נמצא רופא מומחה] מונע המנוחה והעונג.
 - 5) מג"א שם סק"ג (מריב"ש). שו"ע אדה"ז שם ס"ה.
 - 6) שו"ע אדה"ז שם. וראה ב"י שם (מריב"ש).
 - 7) שו"ע אדה"ז שם ס"ו.

מזכרת מנישואי שמואל ונחמה לאה שיחיו ברוק - יו"ד סיון ה'תשפ"ו

ב"ה.

אם כדאי להוסיף בהערה 2 שיטה המחלת דיעה, אחרי תיבת הרי: **. ובשוה"ג

שם:

~~(*) ונוסף לדעה: פסק המג"א (שם ס"ק כ וראה שם סק"ד) נכון הוא דעת אדה"ז~~
 (שם סעיף יב ויג) שהא שהסומכין על שיטת ר"ת אין למחות בידם - הוא דוקא
 במפליג בספינה, שאפשר שיצטרך לחלל שבת. משא"כ היוצא בשיירא, שיודע בודאי
 שיחלל שבת - "אם הולך בתוך ג' ימים לסחורה .. יש למחות בידו הואיל ורבו
 האוסרים שאין זה חשוב דבר מצוה כלל" (לשון אדה"ז שם) - והרי בנדו"ד הוא
 בגדר ודאי.

3. התייחסו ה"ל

2

(8) ראה מכוח כ, ב - לענין הקפת הראש. ולדעת המג"א (או"ח סשכ"ח סקט"ז), ט"ז
 (שם סק"א. יו"ד סקצ"ח סקכ"א), ח"צ (שו"ת ח"צ סי' פב), ואדה"ז (או"ח שם ס"א)
 וסכ"א. טש"מ ס"ב) - גם בנוגע למלאכת שבת.

* בט"ז שם משמע שהוא איסור מה"ת. ובשו"ע אדה"ז שם סכ"א (וכ"ה גם בסי' שמ שם)
 וכ"ה בח"צ שם - שהוא שבות מד"ס. (2)

(9) ע"ד סוג הסיוע דאסור - ראה ריטב"א מכוח שם. מג"א וט"ז שם. ח"צ שם. שו"ע
 אדה"ז שם (סשכ"ח). ועוד.

(10) בשו"ע אדה"ז שם, שגם כשהנכרי יכול לעשות בלא סיוע הישראל הוא שבות גמור
 מד"ס. ואף שבאופן זה התירו שבות הסיוע לצורך חולה (גם כשאין בו סכנה) - הרי
 אסור מלכתחילה להכניס עצמו לעבור על איסור "שבות גמור מד"ס". וראה הערה הבאה.

(11) וראה שו"ע אדה"ז סשכ"ח סכ"א (ממג"א שם סקט"ז) (שאם א"א להעשות כלל בלתי
 סיוע הישראל אסור אף לחולה עצמו לסייעו". ובט"ז שם סק"א, שגם היכא ד"בלא"ה
 מתעבדא" - באם כשמסייע מתחיל במלאכה [כהוא דניקף, שמזמין את שערן], לא
 התירו לצורך חולה.

(12) אפילו כשנכרי עושה - ראה שו"ע או"ח סרמ"ג.
 (13) לב, א.

(14) סנהדרין צה, א.

(15) בשלה טו, כו.

* (13) ולהעיר מתורת לוי"צ (לאאמו"ר ז"ל) ע' ס' - ע"פ מרז"ל (שבת יב, סע"א)
 שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא - "ששבת מביאה רפואה".

שיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש
יום ב' דחג השבועות האי שתא
ע"ד האיטור לקבוע מראש טפול רפואי (נתוח וכיו"ב) לתוך ג' ימים
קודם השבת

חוברתי הפרדס שנה נב 9

סימן נה

בקשר להנהגה, ובפרט בארצות הברית, שקובעים מראש טפול רפואי (נתוח, וכיו"ב), הדורש השגחה רפואית ולהיות בכית הרופאים (האספיטל) משך כמה ימים לאחר זה, לאחר מימי הקיץ, ובהרכבה מקרים - קובעים זה ליום ועש"ק, ועד שנעשה זה דבר הרגיל כאילו שאין בזה שום שאלה כלל -

הנני לעורר, אשר לא רק שיש בזה מקום לשאלה, אלא שבכו"כ מקרים ואופנים הוא איטור גמור ומצד כמה טעמים -

ומן הקל אל החמור:

א. אין מפליגין בספינה בפחות משלשה ימים קודם השבת... משום עונג שבת, שכל המפליגים בו יש להם ככל ג' ימים הראשונים צער ובלבול בו ואין רוחם חוזרת עד לאחר שלשה ימים. ומה מוכן כמכש"כ וק"ו בנרד"ד - כי הבלבול ושינוי וסת"ה הנגרם ע"י כניסה לבתי רופאים (לבושים מיוחדים, סדרי

- 1) שו"ע או"ח טרמ"ח ס"ב. שו"ע אדה"ז שם ס"א.
- 2) בשו"ע שם (בריש הסימן), שבאם הולך לדבר מצוה מותר להפליג אפילו בערב שבת - והרי טפול רפואי הוא דבר מצוה. אבל:
 - א. בשו"ע שם "ופוסק עמו שישבות". ופי' במג"א שהיכא דלא יוכל לפסוק עמו שישבות, אסור. וכן פסק אדה"ז שם ס"א (כשאין חשש שתתבטל המצוה).
 - ב. ולהעיר, שהא דמסיקה מעכבת הוא - גם בנוגע לעונג שבת (ראה פרמ"ג (אשל אברהם) שם סק"ו. שו"ע אדה"ז שם) ומכ"ש בנרד"ד, שזה יגרום גם לחילול שבת (כדלקמן בסעם הב'), שאו אסור גם לדעת הלבוש, כמבואר בפרמ"ג שם.
 - ג. גם לפי הדיעה (ראה שו"ע יו"ד ט"ו רטו - הובא בקו"א לשו"ע אדה"ז שם) שלדבר מצוה מותר בכל אופן, גם היכא שא"א לפסוק (גם כשיבוא עי"ז לחילול שבת) - ה"ז כשנודמנה לו מצוה בג' ימים שקודם השבת [וכמו בתינוק שחלה ונתרפא ביום ה' בשבת], שאו - נודמנה לו מצות מילה ביום זה [ויו"ל שהוא מטעם אין מעבירין על המצות ומצוה שבאה לידך אל תחמיצנה (ראה קו"א שם)]. משא"כ בנרד"ד, שקובע מלכתחילה לתוך ג' ימים קודם השבת.
 - ד. גם לפי הדיעה (שיטת ר"ת - הובאה בטור או"ח ט"ו רמח) שגם לסחורה וכו"כ (חוץ מטויל) חשוב דבר מצוה, וברמ"א שם ובשו"ע אדה"ז שם ס"ב שהסומכים על דיעה זו אין למחות בידם - הרי כתב המג"א (שם סק"כ וראה שם סק"ד) והביאו לפס"ד אדה"ז בשו"ע שם (ס"ב וס"ג), שהא שהסומכים על שיטת ר"ת אין למחות בידם - הוא דוקא במפליג בספינה, שאפשר שיצטרך לחלל שבת. משא"כ הוצא בשי"רא, שיוצא בוודאי שיחלל שבת - אם הולך בתוך ג' ימים לסחורה... יש למחות בידו הואיל ורבו האוסרים שאין זה חשוב דבר מצוה כלל" (לשון אדה"ז שם) - והרי בנרד"ד הוא בגדר ודאי.
 - ה. כל היתרים הנ"ל מצאנו כשמצא בתוך ג' ימים לפני הש"ק ורוצה להפליג למצוה ולסחורה - שאין מחייבין אותו לדחות ההפלה לאחר השבת, אבל בנרד"ד המדובר שקובע הומן כו"כ ימים לפני זה - הרי אורבה יקדים הקביעות לתחלת השבוע.
 - 3) רי"ף ורא"ש - הובאו בב"ח שם. שו"ע אדה"ז שם.

חוברת י ה פ ר ד ס שנה נב

האכילה שינה וקימה, וכיו"ב) — וכפרט הצער והבלבול הנגרם ע"י טפול הרפואי — הוא גדול הרבה יותר מהצער והבלבול שנגרם ע"י הפלגה בספינה.⁵

ועוד נקודה בזה: בנדו"ד (משא"כ בהמפליג בספינה) — שלילת המנוחה והעונג שבת, היא גם אצל בני ביתו וקרוביו.

ב. למחרת הטפול ולאחריו צריכים לעשות כו"כ בדיקות וכו' שיש בהם גם מלאכות האסורות, וחלקם אסורות גם מה"ת. ואף שאז (לאחרי הטפול) חלק מהם הוא בגדר פקוח נפש — הרי בתוך ג' ימים קודם השבת אסור להכניס עצמו בספינה — אם יודע שיצטרך לחלל שבת מפני פקו"נ (אפילו בדבר שאינו אסור אלא מדר"ם) — לפי שנראה כנכנס בכזונה למקום סכנה כדי שיחלל שבת אח"כ.⁶

והרי דין זה הוא אפילו כשנכרי עושה המלאכה (כאם הישראל נהנה מגוף המלאכה).⁷ ומכ"ש בנדו"ד, אשר: (א) כו"כ מלאכות נעשות ע"י יהודים המשרתים בבתי רפואה וכפרט בעיר בניו יארק, כוסטון וכו'. (ב) בחלק חשוב מהמלאכות [כמו בדיקת הדם, ועאו"כ בדיקת המים] מוכרח סיוע שיש בו ממש⁸ של החולה (הנמפל לרפואה).⁹

ג. כמה מהבדיקות הנעשות למחרת הטפול — אין בהם משום פקוח נפש כלל. ועפ"ז — הרי נוסף על איסור הסיוע¹⁰ (וגם אלו המלאכות שאין בהם סיוע כלל) מכיון שנעשות הן לצרכו — הוא צריך למחות¹¹. וכשנמצאים במצב כזה (לאחרי נתוח וכיו"ב) — חסר (ע"פ רוב) התוקף הדרוש למחות בהרופאים ולתבוע מהם שידרו זה עד לאחר השבת.

4) ואף שבספינה) נזכר בטעמי הצער ובלבול גם נענוע הספינה (הקאה וסרחון הים — ב"ח שם. ועוד), הרי במושג רואים שהצער ובלבול בבתי רופאים גדול יותר.

5) ועוד ענין בזה: המצב בהוה הוא — שבש"ק (וביום א') נמצאים בבתי הרפואה רק הרופאים המתחילים ולא המומחים (כדלקמן בסוף השיחה). וכמובן, שגם זה [מה שלמחרת הנתוח אינו נמצא רופא מומחה] מונע המנוחה והעונג.

6) מג"א שם סק"ג (מריב"ש), שו"ע אדה"ז שם ס"ה.

7) שו"ע אדה"ז שם. וראה ב"י שם (מריב"ש).

8) שו"ע אדה"ז שם ס"ו.

9) ראה מכות כ, ב — לענין הקפת הראש. ולדעת המג"א (או"ח סשכ"ח סקט"ז), ט"ז (שם סק"א. יו"ד סקצ"ח סקכ"א), ח"צ (שו"ת ח"צ סי' פב), ואדה"ז (או"ח שם ס"ג וסכ"א. סש"מ ס"ב) — גם בנוגע למלאכת שבת.

— בט"ז שם משמע שהוא איסור מה"ת. ובשו"ע אדה"ז (סשכ"ח סכ"א. סי' שמ שם) וכ"ה בשו"ת ח"צ שם — שהוא שבות מד"ס.

וגם לדעת הש"ך (נקוה"כ יו"ד סקצ"ח) שהחויב דמסייע הוא דוקא בהקפה ולא בשאר אזהרות — הרי עכ"פ יש איסור דשבות כיון שהנכרי עושה המלאכה עבור הישראל. כנ"ל בפנים.

10) ע"ד סוג הסיוע דאסור — ראה ריטב"א מכות שם. מג"א וט"ז ושם. ח"צ שם. שו"ע אדה"ז שם (סשכ"ח ס"ג וסכ"א). ועוד.

11) בשו"ע אדה"ז שם סכ"א, שגם כשהנכרי יכול לעשות בלא סיוע הישראל הוא שבות גמור מד"ס. ואף שבאופן זה התירו שבות הסיוע לצורך חולה (גם כשאין בו סכנה) — הרי אסור לכתחילה להכניס עצמו לעבור על איסור "שבות גמור מד"ס". וראה הערה הבאה.

12) וראה שו"ע אדה"ז שם (ממג"א שם סקט"ז) ש"אם א"א להעשות כלל בלתי סיוע הישראל אסור אף לחולה עצמו לסייעו. ובט"ז שם סק"א, שגם היכא ד"בלא"ה מתעבדא" — באם כשמסייע מתחיל במלאכה [נכהתא דניקף, שמזמין את שערן], לא התירו לצורך חולה.

13) אפילו כשנכרי עושה — ראה שו"ע או"ח סרמ"ג.

חוברת י ה פ ר ד ס שנה נב 11

נוסף על זה: עשיית בדיקות (מלאכות) הנ"ל - נעשו עתה לחוק בבתי הרפואה (שארן בירו למונעם), וחלק מהם נעשה ע"י יהודים, כנ"ל. ומצא, שע"י הזמנתו טפול רפואי ליום ועש"ק - הוא גורם בודאי לחילול שבת (כאופן האסור, שלא במקום פקוח נפש).

* * *

ע"פ כל הנ"ל - איסור גמור הוא להזמין מראש טפול רפואי ליום ועש"ק, ואפילו לא ליום ד' ויום ה' בשבוע.

[ומה שכתב לי פלוני, אשר בדרך שלו ורופא שלו ובית רפואה שלו מנתחים רק ביום ו' ועש"ק - מעשה רב לפתור - כי נודע בסוד על זמכו"כ אנשים - שבקשו ותבעו שיעשו הטפול בג' ימים הראשונים שבשבוע - ומלאו בקשתם].

ובין אשר, מכמה סיבות, רבים הם אלה שאינם יודעים אפילו שיש כאן מקום לשאלת רב מורה הוראה - לפענ"ד מצוה לפרסם כהנ"ל.

* * *

הערה כללית:

אפילו את"ל שיש מקום לדון ולשקו"ט בחלק מהנ"ל - שאני הכי שיש צירוף כל החששות הנ"ל ביחד.

ועוד ולפענ"ד ג"ו עיקר: ע"פ הסוגיא דשבת - במצב דאיתרע מזלי וזוקק לטיפול רפואי וכו' שאומרים לו הבא זכות - כדאי ופשיטא שצ"ל הנהגתו לפניו משורת הדין בכלל, ובעניני רפואתו בפרט.

ועוד להעיר: הסדר בארצות הברית הוא, שכיום הש"ק ולמחרתו נמצאים בבתי הרופאים רק הרופאים "המתחילים" ולא המומחים, ובאם יש איזה סיכוך ורעיותא וכו' הם המחליטים ומטפלים - הרי שגם מטעמי בריאות הגוף כפשוטה אין לקבוע הטפול ליום ועש"ק.

* * *

ויהי רצון, שזה עצמו (הדרישה שהטפול רפואי יהי' בזמן ובאופן המותר ע"פ תורה בלי שום ספק) יפעול שהטפול יהי' בהצלחה

[ואלן שכבר קבעו את הטפול ליום ועש"ק וידחו זה לתחלת השבוע - יקויים בהם, "בת דינא בטל דינא" ¹⁷]

והרופא כל כשר ומספיק לעשות - שרפואתו בעיקר באופן דמלכתחילה לא אשום אליך, יברך את כל או"א מכני ישראל שיחיו בריאים בגשמיות ובריאים ברוחניות, ובגשמיות וברוחניות גם יחד.

- (14) וע"פ שו"ע יו"ד סליו ס"א - שלא מן הכל אם זוכה להתרפאות.
- (15) לבי, א.
- (16) ולהעיר מתורת לוי"צ (לאאמור"ד ז"ל) ע' ס' - ע"פ מר"ל (שבת יב, ס"א) שבת היא מלועוק ורפואה קרובה לבוא - "שבת מביאה רפואה".
- (17) סנהדרין צה, א.
- (18) בשלח טו, כז.

ס"ב האגרות

17*

1771

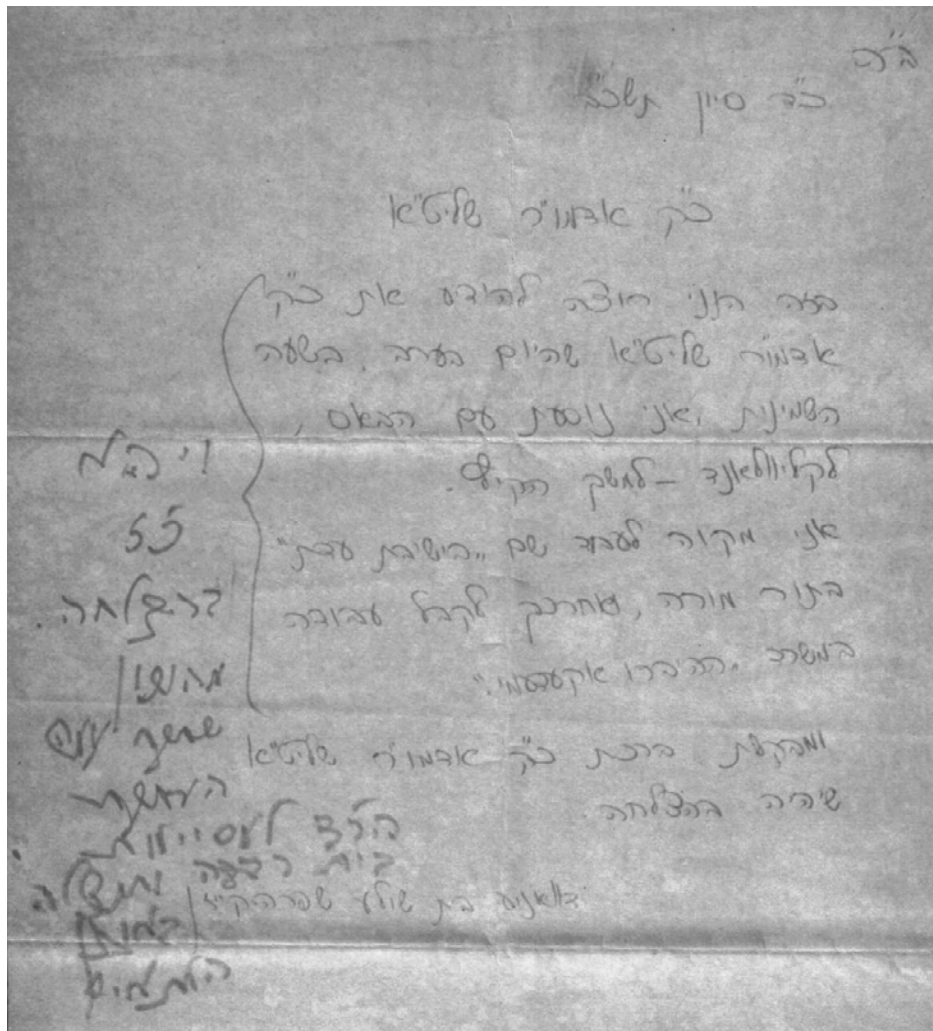
ד"ר יעקב עז
סניף קניית הירושלמי
אם צריך לה' (דתי)
זאת היא
החובות והפיקוח
(י"ד, י"ג, י"ב, י"א)
החובות והפיקוח
החובות והפיקוח

סניף קניית הירושלמי
אם צריך לה' (דתי)
זאת היא

א

[כ"ד סיון, ה'תשכ"ב]

ויהא כ"ז בהצלחה. מהנכון שתקח עמה העתקת הר"ד למסיימות בית רבקה ותנצלה באופן המתאים.

מענה על מכתב זקנתה של הכלה מרת דוואניע קייזן [אלעווסקי]:

ב"ה. כ"ד סיון תשכ"ב.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

בזה הנני רוצה להודיע את כ"ק אדמו"ר שליט"א שהיום בערב, בשעה השמינית, אני נוסעת עם הבאס, לקליוולאנד – למשך הקיץ.

אני מקוה לעבוד שם ב"שיבת עדת [בני ישראל]" בתור מורה, ואחר כך לקבל עבודה במשרד ה"הי"ברו אקעדעמ"י.

ומבקשת ברכת כ"ק אדמו"ר שליט"א שיהיה בהצלחה

דוואניע בת שולע שפרה קייזן

כ"ק אדמו"ר סימן את ב' הפיסקאות הראשונות, וכתב (כבפנים).

העתקת הר"ד למסיימות בית רבקה: נדפסה בלקו"ש ח"ב בהוספות ע' 576 ואילך; תו"מ התוועדות חל"ד (תשכ"ב ח"ג) ע' 61 ואילך.

ב

ב"ה, יב' כסלו תשכ"ג
ברוקלין

מארגנות מחלקת נשים צעירות
שזה מקרוב חגגו שמחות כלולותיהן
שתליט"א,

ברכה ושלוש!

מאשר הנני קבלת מכתבן מיי"ב כסלו, דו"ח הראשון ע"ד ההתייסדות והאסיפות שהיו עד עתה.
ויהי רצון שתמשיכנה בפעולות האמורות הלוך והוסיף,
והרי החדש חדש הנסים והגאולה ובפרט יום הסגולה יט' כסלו גאולת רבנו הזקן גאולתנו ופדות
נפשנו, ולאחרי זה ימי החנוכה אשר מוסיפין והולכין באור מיום ליום, והודיעונו חכמנו ז"ל, אף הן - נשי
ישראל - היו באותו הנס.
בברכת הצלחה בכל האמור ולבשו"ט.

1/0 Alevsky

ב"ה, יב' כסלו תשכ"ג
ברוקלין

מארגנות מחלקת נשים צעירות
שזה מקרוב חגגו שמחות כלולותיהן
שתליט"א,

ברכה ושלוש!

מאשר הנני קבלת מכתבן מיי"ב כסלו, דו"ח הראשון
ע"ד ההתייסדות והאסיפות שהיו עד עתה.

ויהי רצון שתמשיכנה בפעולות האמורות הלוך

והוסיף,

והרי החדש חדש הנסים והגאולה ובפרט יום הסגולה
יט' כסלו גאולת רבנו הזקן גאולתנו ופדות נפשנו, ולאחרי זה
ימי החנוכה אשר מוסיפין והולכין באור מיום ליום, והודיעונו
חכמנו ז"ל, אף הן = נשי ישראל = היו באותו הנס.

בברכת הצלחה בכל האמור

ג

א' פסח שני, ה'תשכ"ה

כ"ק אדמו"ר שליט"א

בשמחה רבה הננו בזה להודיע אשר ה"ל ההצעה שנתקבלה בעת ההתועדות חברים שהתקיימה ביום ב' אייר העבר, יצאה לפועל בהחלטה ממשית לפרסם ולשלוח 50 אלף הוברות של "א שאט פאר די וויק" באנגלית ל-50 אלף משפחות יהודים בעיר ניו יורק. בקשר עם זה החדברנו עם רשד"ב שם טוב לקבל על עצמו את כל ההכנות וכן כל הדרוש בקשר עם ההוצאה לאור והמשלוח של החוברות מההל ועד כלה. מצדנו התחייבנו ~~אטלסמאט~~ לסלק לו סך \$11,000 עבור מבצע זה עד סוף שנת ה'תשכ"ט. הכינונו חוזה מפורט לחתום עם רשד"ב שם טוב והסכמנו בינינו על החוזה באם תהי' הסכמת כ"ק אדמו"ר שליט"א ע"ז. החוזה מוסג"פ. והננו מבקשים ברכת כ"ק אדמו"ר שליט"א שיהי' בהצלחה רבה.

דוד ראסקין
י"ל אלערוסקי

מענה כ"ק אדמו"ר

להפיץ דברי התעוררות בכו"כ מקומות – ודאי נכון הוא.

לפעמים אי"א לעשות זה במילואו, כ"א ע"י שמתחילה שולחים גם על ספק ספיקא וכלל – לכל אשר בשם ישראל **יכונה** (וכידוע הדיוק בזה).

אבל קודם שרוצים להשקיע בזה (1 סכומים כהנדרשים למספר כהני"ל 2) **ובקביעות** – הרי צ"ל סו"ס **איזה** בירור בזה כמה % מהם נקראים **וכו'** ובפרט שמנהג המדינה [בזה] שדברי דפוס מתקבלים לכאוי"א **בהמונ** – ורוב המקבלים זורקים אותם מבלי להביט בפנים המעטפה.

וה"ז ד"ת – שהתורה חסה על ממונם של ישראל.

מה שמצער – איש לא שם לב לזה ועאכו"כ שלא עשה מה בזה. **וד"ל**.

ב"ה.

לסבי יקירי אשר כנפשי וכל ב"ב, ישאו כל הטוב,
בברכה והצלחה ברו"ג, מאת הטוב ומטיב

מכתבך מאדר"ח תמוז נתקבל ביום השני בשמחה, בו כתבת כי הורע ר"ל וגם הוטב מצב בריאותך, ואודה לרופא החולים. ואף דחדוה תקיעה בליבאי מסיטרא דא, הרי בכי תקיעה בליבאי מסיטרא אחרא. כי מכותלי מכתבך החטוף נראה, שעדיין אינך לגמרי במצב הבריאות, וגם כי הכתובת שלי לא נכתבה בכתב ידך – כנראה בכת"י בנך – אף הכתובת האחורית נכתבה בידך. וראה זה פלא כי כל פעם שהנני שם לדרך פעמי, הנך נתקף ר"ל בחולי הגוף. כי גם בנסעי לצרפת חזרת ושכבת במטה. אך נקוה לאבינו שבשמים שהכל על מכונו יבוא לשלום.

חן חן לך על ברכותיך ואיחוליך: שיחזק השי"ת את לבבי לקבל עול התורה והמצוה, בדרך הקדש בהוראת כ"ק אד"ש מאור עינינו ותפארת ראשנו. ואשיב לך כגמולך בברכת "גם אתם".

אבשרך בזה כי זכיתי להכנס ליחידות לכ"ק אד"ש ביום החמישי כ"ד לחודש סיון. כי מקודם פחדתי לדרוך על סף חדרו, וגם עתה ארכבותי דא לדא נקשן, מהדרת גאונו.

בפתקא כתבתי כרגיל. ז"א בקשתי ברכתו לחזוק ההתקשרות והאמונה, להצלחה בלימודים, ולבריאת הגוף, ולקבל כל הענינים בפנימיות כדבעי. ולבסוף הוספתי לבקש ברכה עבור בנך.

בהכנסי ברכתי שהחיינו, בקול רועד. והגשתי הפתקא וכ"ק הושיט ידו הק' הימנית ולקחה. קראה במהירות גדולה – השעה הייתה 1 אחר חצות – וענה על האחרון, וז"ל: איך האב שוין אַ פּאָר מאָל געשריבן דעם זיידן דיינעם, וועגן דעם, און מ'איז עפעס גיפאָרן אין ירושלים מיט אַ פּאָר יאָר צוריק וועגען דעם, דאָרטן איז פּראָן עפעס אַזוינע כדורים. – ולא אדע אם כוונתו לירושלים, או לא"י – כי הייתי מבולבל – און איך ווייס ניט קיין דבר ברור.

הרים עיניו הקדושות אלי, ושאל: דו ווייס ניט קיין פרטים אין דעם? – והשיבותי ניין. ומשך בכתפיו, כאומר שאינו יודע מה מתרחש כאן. והמשיך להסתכל בהפתקא, ואמר: מ'האָט שוין דיר פּאַרהערט די הנהלה דאָ? והנעתי בראשי לאות הן – גם תשובתי ניין הנ"ל הייתה בהנעת ראש, כי לא יכולתי להוציא הגה מפי – והמשיך לשאול, נו וואו האָט מען דיר באַשטעלט, אין וואָס פּאַר אַ כתה? ועניתי. ואז נעץ בי עיני קדשו במבט חודר, ושאל: נו ווען ביסטו נגש לעבודה בפועל? השאלה הזאת חדרה לעומק נשמת. הסמקתי והחווירתי חליפות ולא יכולתי לענות מאומה. ובראותו את מבוכתי, חזר ופירש. ווען גייסטו אַריין אין סדר, צי דו ביסט שוין אַריין? והנעתי בראשי לאות הן. והמשיך נו זאָל זיין בהצלחה וכו'. והסתכל בהפתקא וברכני בכל אשר בקשתי, עד כדי כך, שבהפתקא אחרי שבקשתי בפרטות כל הענינים, הוספתי את המלים: ולהצלחה בכל הענינים. והוסיף גם הוא, און עס זאָל זיין בהצלחה אין אַלע ענינים. פירוש הדבר, שמברך הוא בכל מה שמתברכים בעצמו. והכניס את הפתקא אל תיבת השולחן וידעתי כי עלי לצאת. וחזרתי לאט אט אחורנית ופני אל כ"ק אד"ש ויצאתי את החדר.

ותיכף רשמתי את מה שאמר לי. וישבנו להתועד כו' כנהוג. אך כ"ז אינם רק מלים יבשים, שאת החיצוני אולי אפשר להבין מתוכם. אך את הרגש כמובן א"א למסור על גבי נייר. וכפי הרגשתי אין יקר ונעלה בעולם מהרגע הזו שכ"ק אד"ש מייחד את כל ראשו הק' עבורך. אין טוב מזה ברוחניות וגשמיות.

פניו משתנים בעת היחידות, כי בו בזמן בהיותו בחוץ הנהו מטיל אימה, הרי בהיותו על יחידות נראים פניו כאב רחמן אל בנו יחידו. אין לתאר זאת. כשדבר אודות דוד, הנה רק גמר לקרוא הפתקא שגם זה הי' מהר מאד. הנה תיכף מבלי חשוב אף רגע. ענה כנ"ל, שמזה רואים במוחש איך שכל אחד תופש תמיד מקום בראשו הרחב של כ"ק אד"ש. ולפי הבנתי הנך צריך עתה לכתוב מכתב לכ"ק אד"ש ולפרט בו כל הפרטים. כדי שידע בזה דבר ברור.

לומד הנני במס' שבת פרק כירה, פרק קשה עד מאד. עם חברי, הוא הנהו יליד אנגליא שנתקרב לחב"ד לפני כשנה, רמתו בלימוד הוא בערך כמוני. ויושב ולומד מבלי להתחשב בכלום, כך שהנני די שבע רצון ממנו. חברי זה הוא רק לנגלה, ובדא"ח יש לי אחר. כי זה הראשון הנהו כמה כתות נמוך ממני בדא"ח.

לומדים אנו עם הרה"ח דז'קובסון בהמשך תשי"ח את המאמר וירח הוי' את ריח הניחוח ג"פ בשבת. ופעמיים בשבת לומדים אנו עם המשפיע הישיש הרה"ח ר' שמואל לויטין בלקו"ת ע"פ סדר השבוע. כל שיעור הוא בן שעה ומחצה. ור' שמואל בחצי שעה הראשונה של כל שיעור מספר הוא סיפורים מזכרונותיו העתיקים, ומדריכנו עי"ז בדרך מקיף על מי מנוחות וכו'. מלימודו נראה גאונותו בחסידות כי גדלה. כל הגה"ה וכל מאמר שאדה"ז שולח לשם הנהו בקי בכתוב בו. ובקי בזוהר ומדרשים.

לא מזמן העמיס כ"ק אד"ש את עבודת מראי המקומות – של השיחות קודש שלו, על תלמידי הישיבה. ואח"כ הנהו מגי-ה את הנכון, ומוחק את המיותר וכו'. בשבת מברכים ש"ק פ' שלח התועד כ"ק אד"ש משך כשעתיים, ואמר 4 שיחות ומאמר עה"פ שלח לך אנשים וכו'. והקשה ומה הי' צ"ל ענין המרגלים וכו' ותי' ע"פ המדרש נתתי אל לבי לתור ולדרוש בחכמה וכו', אומר המדרש לתייר ולהוסיף. ותרגם כ"ק אד"ש אויס צו טרעטן און מוסיף זיין, שענין המרגלים הי' צ"ל לתייר את הדרך, ולהוסיף בארץ ישראל. וזהו"ע ויתרון ארץ בכל היא, ארץ בחי' מלי' שצריך לפעול היתרון בהארץ וכו'. ולכן הי' צ"ל ענין המרגלים וכו'.

אין לי זמן ולא מקום לכתוב בפרטיות. והשיחות דבר מענין שתי המצות שבפרשה זו. חלה וציצית והבדל שציצית הוא מקיף, וחלה היא שנעשה דם בשר כבשרו. והסביר ההפרש ביניהם.

גם בש"ק ג' תמוז היתה התועדות והיו ג' חתנים. ודבר כ"ק אד"ש שיוצא הנהו להתועד לסיבת ג' תמוז (היינו לא לסיבת החתנים). היו ד' שיחות. והסביר בין ג' וי"ב, היינו בין מאסר וגלות. ודבר שחתן צריך להתענות ביום חופתו וכ"ק אדמו"ר הרי"צ התענה גם בחתונת בנותיו וכו'. וכששרו שאל וואו איז דא אלבסקי. ואני עמדתי בין הראשונים וצוה לי לאמר לחיים. והוסיף: מען דארף די נייע מחנד זיין. גם לזוסיי פאזנער צוה לומר לחיים וכו'.

ובזה אסיים מחוסר פנאי. חבל מאד הייתי רוצה לכתוב לך את השיחות של ג' תמוז שהיו מעניינים ביותר. אך אין לי פנאי כלל.

הי' שלום וכטו"ס ובפעם אחרת כשיהי' לי זמן אאריך, כי זמני מצומצם ביותר ועמך הסליחה.

ממני נכדך מוקירך

לייב אלבסקי

נ.ב. מה נשמע עם החובות של נסיעתי ועם מצב פרנסכם בכלל.

היום יום ה' ח' תמוז, אבקש לענות תיכף.

ב"ה. יום ד' פ' פנחס תשח"י.

להורי היקרים יחיו.

אייער בריף פון זונטאָג האָב איך ערשט באַקומען. איך האָב אייך פרייטאָג אויך אַרויסגעשיקט נאָך איין בריף. וואָס מסתמא האָט איר אים שוין באַקומען. פון דעם זיידן האָב איך דערוויילע באַקומען מער ניט קיין איין בריף. איך דאַנק דיר זייער וועגן דינע בעשרייבונגען, פון וואָס עס האָט זיך געטאָן י"ב [תמוז] אין כפר חב"ד.

די "סאַנע" וואָס דו שרייבסט אַז זי פאַרט אַהער – נאָך דעם ווי זי האָט חתונה געהאַט – געדיינק איך. פאַר מיין פאַרן האָב איך באַ איר גענומען שוואַרצע פאַרב אויף אַפפאַרבען מינע תפילין.

די היצן זיינען דאָ זייער גרויס, און אַזאַ מענטש ווי דער זיידע שי, ווייס איך ניט, צו ער וואָלט ח"ו דאָ גיקאַנט אויסהאַלטן, אפ"י די יונגע בלייבן דאָ אָן כחות. אַבער ס'מאַכט ניט אויס, אַז מ'ליגט אין אַ העכערן ענין, פילט מען גאַרנישט, און עס איז אַלעס גוט, און צופרידן געשטעלט.

דער טאַטע שרייבט מיר אַז איך זאָל בעטן באַ דעם רבי'ן אַ ברכה פאַר נחמ'ן. דאָס וועל איך טאָן, אַבער אַ ברכה צוליב דער אַפטיקה אַרבעט, קאָן איך ניט בעטן וויילע איך ווייס ניט קיין פרטים אין דעם. און איך מיין אַז בעסער וואָלט זיין, אַז איהר זאָלט אַליין שרייבן אַ בריף, און פּרעגן באַ דעם – אַרום שרייבענדיק אַלע פרטים וואָס זיינען פאַרבונדען מיט דעם – רבי'ן זג"ז. צי עס איז כדאי דער געשעפט, און דערביי בעטן אויך אַ ברכה להצלחה. אַזוי קוקט מיר אויס גלייכער, ניט אַזוי?

וועגען חיים שמואל'ן, האָב איך ניט קיין ספּעציעלע נייעס, באַ זיי אין שטוב, און אויך באַ חייקה'ן, בין איך געווען מער ניט ווי איין מאָל, וויילע איך האָב ניט קיין צייט. זי האָט מיר אויך היינט טעלעפּאָנירט, און גערעדט מיט מיר אַסאָך, זי בעט מיר זייער איך זאָל קומען צו? אַבער אין טלפּון האָב איך מיט זיי שוין אַ פאַר מאָל גערעדט. איר זאָלט זיי שרייבן, ניט וואַרטענדיק אויף זייער בריף. וויילע אויב ניט, וועל איך אויסקומען ביי זיי אַ ליגנער. ווייל איך האָב זיי געזאָגט, אַז איר וועט זיי באַלד שרייבן. באַקומענדיק זייער אַדרעס.

י"ב תמוז האָט דער רבי זג"ז פאַרבראַכט אין "שאַלאַש", ד.ה. אין סוכה. וואָס פאַר י"ב תמוז האָט מען זי העכער גימאַכט אויף אַ מעטער מיט אַ האַלבן. איז בשעת דער רבי איז אַריין צום טיש, איידער ער האָט זיך אַוועקגעזעצט, האָט ער געזאָגט: "זאָל דאָס זיין אַ התחלה אויף הרחבה" דאָס האָט ער געזאָגט מיט אַ שמייכל, און גלייך, געהייסן זאָגן אַ ניגון. און נאָך דעם האָט ער אָנגעהייבן די שיחה, אַרומריידענדיק אַז יעדער גאולה וואָס איז פאַרבונדען מיט אַ ענין פון קדושה, איז די התחלה און דער כח אויף דעם איז געגעבן געוואָרען, פון די גאולה פון יצ"מ, א.א.וו. נאָך צוויי שיחות איז געווען אַ מאמר, ד"ה מי מנה עפר יעקב. און דער רבי זג"ז האָט מסביר געווען באַרוכה אַז דאָס גייט אויף דער גאולה העתידה, וואָס יעמאַלט וועט זיין "ופּרצת". וואָס דאָס וועט זיין אין די צייט פון מלך המשיח, וואָס אויף אים שטייט יעלה הפּורץ לפנינו, וויילע ער קומט מבני פּרץ.

נאָך דעם איז געווען נאָך אַ צעהן שיחות. אין דער פאַרבריינגען איז אויך געווען חיים שמואל און ער האָט אויך געזאָגט לחיים דעם רבי'ן, און דער רבי האָט אים אויך פּרעזענליך גענטפּערט: לחיים ולברכה. דער רבי האָט אויך בשעת דער פאַרבריינגען געמאַכט אַ מגבית, פאַר דעם פּריערדיקן רביניס ענינים. מען האָט יעדער איינעם צוטיילט אַ מעטפה מיט אַ צעטל, אויף וועלכן מיזאָל אָנשרייבען דעם נאָמען און דער מאַמעס נאָמען, און אין מעטפה אַריין לייגן די געלט. און אויב ער האָט ניט בשעת מעשה זאָל ער

אָנשרייבן דעם סכום, אין אַ אַנדער צעטל. און דער רבי האָט געזאָגט מיט אַ געלעכטער, אַז דער וואָס וויל דוקא אָנשרייבן ביידע זאַכן – דעם סכום און זיין נאָמען – אויף איין צעטל, איז צוליב געלט, וועט מען אים מוותר זיין דאָס אויך. און דער רבי האָט צוגעזאָגט אַלע געבערס, אַז זיי וועלען באַקומען – בשכר זה – צעהן מאָל אַזויפיל וויפל זיי גיבן ווייניגסטענס. און איך האָב דאָס גלייך געזעהען במוחש, איך האָב אַריינגעלייגט אין מיין מעטפּה איין דאָלער, און איך האָב גלייך – נאָך באַ דער פאַרבריינגען – באַקומען פון חיים שמואל'ן 10 דאָלער, אַזוי אַז עס האָט מיר געלייענט דער געשעפט פון אַלע פונקט'ן.

בשעת'ן פאַרבריינגען האָט דער רש"י עפעס געזאָגט דעם רבי'ן, וואָס האָב איך ניט געהערט. איך האָב נאָר געהערט ווי דער רבי ענטפערט אים. איך ווייס וואָס דאָס איז, איך גיי ממש אַרויס פון די כלים. און גלייך האָט זיך דער רבי גיגעבן אַ קער צום רמקול, און האָט געזאָגט הויך: "די הנהלה פון ישיבה שטייט אין הגבלות" – עפעס אַזוי בערך, איך געדיינקט ניט פונקט דעם לשון – במילא זאָלן אַלע שרייען "ופרצת" וועט מען אַרויס גיין פון די הגבלות. איז די ערשטע מינוט האָט מען ניט געוואוסט, צי דער רבי מיינט דאָס ערנסט, ווייל ער האָט גיזאָגט מיט אַ שמייכל. אָבער אימיצער האָט גיגעבן אַ גישריי "ופרצת", האָבן אַלע אים נאָך גישריען. האָט דער רבי גלייך גיזאָגט, און יעצט זאָגט אַ ניגון, כדי דאָס וואָס עס איז אויף געטאָן געוואָרן דורך דעם שרייען ופרצת – זאָל האָבן אַ קיום. וויילע אַז ניט, קאָן דאָס די הנהלה נאָך מבטל זיין. האָט מען גלייך גיזאָגט אַ ניגון. און דער רבי איז אויפגעשטאַנען און האָט אָנגעהויבען זינגען און פאַטשען מיט די הענט. און – פאַרשטייט זיך אַז – אַלע האָבן געזונגען מיט די גאַנצע כחות. און מיט אַמאָל האָט זיך דער רבי אַוועק געזעצט. זיינען אַלע גלייך שטיל גיוואָרען, האָט דער רבי גיזאָגט מיט אַ שמייכל, און יעצט שרייט ופרצת. האָבן געשריען – אָבער יעצט האָט מען שוין מיט אַן אמת גישריען – האָט דער רבי באַוויזן מיט די הענט נאָך אַמאָל, און אַזוי, האָט מען געשריען פיר מאָל. און דער רבי האָט גלייך אָנגעהויבן דעם זעלבן ניגון נאָך אַמאָל, און אַלע האָבן מיט געזונגען, ביז דער רבי האָט אויפגעהערט צו פאַטשן מיט זיינע הייליגע הענט.

בשעת'ן זינגען האָט דער רבי גיזאָגט "ר' מענדל זאָל זאָגן לחיים" האָט ער עפעס וויזט אויס ניט געהערט, האָט דער רבי גיזאָגט "הרב ר' מענדל זאָל זאָגן לחיים" און עס איז אויסגעקומען כאילו, אַז מ'זאָגט ר' מענדל הערט ער ניט, דאַרפמען זאָגן "הרב ר' מענדל". און נאָך איז געווען, אַז איינער וואָס הייסט "קאָזאַרנאָוסקיי", פון די עלטערע חסידים, האָט געזאָגט דעם רבי'ן, לחיים. האָט דער רבי אויסגעטאָן זיין – דעם רבי'נס – היטל און אין געענטפערט הויך "לחיים ולברכה". און ווייטער האָט דער רבי גיזאָגט, אַז די אַלע וואָס האַלטן באַ קויפן בנינים צוליב ישיבות אָדער תלמוד תורה'ס זאָלן זאָגן לחיים. האָט איינער געבעטן אַ ברכה באַ דעם רבי'ן, אַז דער בנין זייערער זאָל זיך גענדיקט ווערן. האָט אין דער רבי גימאַכט צו אַש און פאַרעך. און האָט געענטפערט וואו בנין ווען בנין, איר האָט עפעס אַ בנין? איך ווייס פון דעם ניט.

אַזוי איז באַ מיר קיין בעזונדערע נייעס ניטאָ. שרייב מיר ווי דו האָסט זיך צוזאַמען גערעדט, מיט דער ווייבל פון בית וגן. דער לערנען גייט ב"ה גוט. און מ'געפינט זיך לעבן רבי'ן איז דאָך אַ לעבעדיקער טאג, וואָס דאַרפמען נאָך.

ענטפער באַלד און שרייב וואָס מער נייעס. און אויב איך קען וועל איך אייך שיקן די שיחות פון י"ב תמוז, וועט איר האָבן וואָס צו ליענען. שיקט איבער מיין בריף אויך דעם זיידן, כדי איך זאָל ניט דאַרפן שרייבן צוויי מאָל. און מיט אַ וואונטש פון אַלעס בעסטן ענדיק איך

לייב אלבסקי

ו' אדר ב' תשכ"ב

כשנכנסתי¹ לקרוא לקריאת התורה, בצאתו מחדרו אמר שיש להזמין אצל יוניאן², וגם אפלייגן מינדלין³ אויף מאַרגן. בשעה 11:00 שאל מה נשמע ע"ד יוניאן⁴. אמרתי שיכול לילך שם. והלך. כשחזר, שאל אם יהי נהג בעוד 10-15 רגעים. אמרתי שיודל אינו בקו הבריאות, ועשה בתמהון.

שאל אי"כ מי ינהג האוטו? אמרתי לייבל אלעווסקי. שאל אם יודע הדרך. אמרתי הן.

בשעה 12:40 שאל אם יכולים לנסוע. אמרתי כן. ושוב שאלני אם יודעים בבירור שהני"ל יודע הדרך. אמרתי הן.

קודם הליכתו נתן המחאה ע"ס \$18 לחשאיין. לי נתן המפתח של חדרו באמרו יעצט קען מען אריינשטעלן דעם ש"ס.

מאיר הארליג סיפר – כשכ"ק אד"ש הגיע להאהל דפק על הדלת – כרגיל – קודם כניסתו, ובאשר ירד גשם גדול, עמד תחת הדאָך וסמוך למקום דליקת הנרות (לא עמד במקומו הרגיל), ולקח הנר – שהעמידו במקום הרגיל – והעמידו [במקום] שם עמד כעת, כמו"כ העבירו לשם הסטענדער, ועמד כך כל הזמן.

חזר בשעה 5:35. תפלת מנחה ואח"ז הלך לביתו.

(1) נרשם (כנראה) ע"י הרי"ל גרונו ע"ה.

(2) הכוונה למקוה שברחוב יוניאן, שבו הלך כ"ק אדמו"ר לפני נסיעתו לאוהל.

(3) לדחות את הגעתו של המזכיר הרי"ן ניסן מינדל למחרת, שה"י מגיע כמה פעמים בשבוע על מנת לסדר המכתבים.

(4) היינו, אם המקוה מוכנה לבואו של כ"ק אדמו"ר.

לזכות

החתן הת' **שמואל** והכלה מרת **נחמה לאה** שיחיו

ברוק

לרגל נישואיהם בשעה טובה ומוצלחת

יו"ד סיון ה'תשפ"ו

נדפס על ידי ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' **חיים שאול** וזוגתו מרת **בלומא גיטל** שיחיו **ברוק**

הרה"ת ר' **משולם זוסיא זאב** וזוגתו מרת **מרים** שיחיו **גרינברג**

ולזכות זקניהם

הרה"ח ר' **משה לוי** וזוגתו מרת **טויבא ברכה** שיחיו **רובינשטיין**

מרת **דוואניע שתחי' אלעווסקי**

ולעילוי נשמת

הרה"ת ר' **יהודה ליב** בהרה"ח ר' **חיים ברוך** ע"ה

אלעווסקי

נפטר ג' אייר, ה'תשפ"ו

ת' נ' צ' ב' ה'